

LIETUVOS KELIAUTOJŲ SĄJUNGA
VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETO TURISTŲ KLUBAS

IV-os sudėtingumo kategorijos kalnų turizmo žygio, praeito Centriniam Kaukaze,
Svanetijoje 2013 metų liepos 14 – 31 dienomis

ATASKAITA

Vilnius - Kiev - Tbilisi - kaim. Žabeši - up. Tviber - led. Seri - per. Njurmiš (2A, 3603m) - led. Murkvami - up. Murkvami - up. Mestiačala - led. Lechzyr - per. Tot (3A, 3610m) - led. Tot - led. Asmaši - up. Tviber - kaim. Žabeši - up. Adiščala – ryšys 2A^I [per. Tiubmašar (1A, 3391m) – per. Nageb (2A, 3678m)] - rad. v. Tetnuld (2B, 4858m) - kaim. Žabeši - kaim. Mazeri - up. Dolra - led. Ušba – ryšys 2B^{II} [per. Ušbinskij (3A, 3863m), per. Chalaat (3B, 4100m)] - led. Ušba - up. Dolra - kaim. Mazeri – Mestia – Zugdidi – Anaklia – Zugdidi – Kiev – Vilnius*

^I – užlipta ir nusileista iš vienos, sunkesnės pusės. Bendras sudėtingumas 2A.

^{II} – užlipta ir nusileista iš vienos, lengvesnės pusės. Bendras sudėtingumas 2B.

Grupės vadovas: Laurynas Marcinkus

El. paštas: laurynas.marcinkus@gmail.com

2013, Vilnius

TURINYS

1. ŽYGIO IDĖJA	2
2. ŽYGIO RAJONAS	2
2.1 RAJONO CHARAKTERISTIKA	2
2.2 LOGISTIKA	3
3. ŽYGIO DUOMENYS	4
3.1 GRUPĖS NARIAI	4
3.2 ŽYGIO DUOMENYS IR MARŠRUTAS	6
3.3 PERĖJŲ IR VIRŠŪNIŲ SĄRAŠAS SU KOORDINATĖMIS.....	6
3.4 MARŠRUTO SCHEMOS	7
3.5 ŽYGIO GRAFIKAS	10
4. MARŠRUTO TECHINIS APRAŠYMAS.....	12
5. GPS KOORDINATĖS	54
6. MAISTO ATASKAITA	56
7. MEDICININĖ ATASKAITA	63
8. FINANSINĖ ATASKAITA.....	70
9. IŠVADOS	72
9.1 ŽYGIO PLANAS.....	72
9.2 PASTABOS IR REKOMENDACIJOS.....	73
PRIEDAS A. NUIMTI RAŠTELIAI NUO PERĖJŲ.	74

1. Žygio idėja

2012 m. rugsėjį Gruzijoje, Svanetijos kalnuose be žinios dingo VGTU turistų klubo narys ir mūsų draugas Tomas Talijūnas. Keliavęs vienas, paskutinę žinutę artimiesiems pasiuntė nuo neidentifikuotos viršūnės, greičiausiai Tetnuldi (2B, 4858m). Diplomatiniais ir žiniasklaidos kanalais buvo paskelbta apie Tomo paieškas kalnuose bei galimai sėkmingą jo radimą. Deja, ši informacija nepasitvirtino. Kalnuose gausiai privertė sniego ir bet kokios paieškos tapo nebeįmanomos. Galimos dingimo vietos taip pat tik numanomos. Nutarėme kitais metais vykti į Svanetiją. Suprasdami paieškos darbų beviltiškumą, apsiribojome atminimo idėja. Pasitarus su Tomo artimaisiais, nutarta į Gruziją nugabenti ažuolinę statulėlę ir įkurdinti ją kalnuose, pakeliui į Tetnuldo viršūnę, kur galėjo dingti mūsų klubietis. Vykome į Gruziją pasidalinę į dvi grupes (6 ir 4 žmonės), pagal planuojamą praeiti kalnų žygio sudėtingumą.

Į komandą susibūrus pajėgiausiems klubo nariams, lygiagrečiai pirminės idėjos planavome praeiti V s. k. kalnų žygį, taip pat įkopti į Tetnuldo (2B, 4858m) ir šiaurinės Ušbos (4A, 4694m) viršūnes. Norėta praeiti ne daugiau paprastesnių, bet mažiau, tačiau techniškai sudėtingesnių perėjimų. Planuose buvo nusileisti per Chalaat (3B, 4100m) perėjimą. Pusė grupės narių praeitais metais praėjo kalnų žygį šiame regione. Visi dalyviai buvo gerai tarpusavyje pažįstami, bent kartą kartu buvę kalnuose ar ne pirmus metus dalyvaujantys kalnų kelionių technikos varžybose tose pačiose komandose, fiziškai pajėgūs ir išprusę techniškai. Buvo sudarytas fizinio, techninio ir teorinio pasiruošimo planas. Nestokojant komandinės dvasios ir humoro jausmo, kalnų žygis buvo pramintas „Druškių stovykla“.

2. Žygio rajonas

2.1 Rajono charakteristika

Gruziją išilgai iš šiaurinės pusės riboja Kaukazo kalnai, besidriekiantys iš šiaurės vakarų į pietryčius, nuo Juodosios iki Kaspijos jūros. Aukščiausia Kaukazo viršūnė – Elbrusas (5642m), aukščiausias Gruzijos taškas - Schara viršūnė (5068m), esanti Svanetijos regione, centrinio kalnų rajono pietinėje dalyje. Regiono centras – Mestija, įsikūręs 1560m aukštyje virš jūros lygio Inguri upės slėnyje, yra supamas Pagrindinio Kaukazo kalnagūbrio iš šiaurės ir Svanetijos kalnagūbrio pietuose. Dauguma markiruotų takų nuo Mestijos ir Žabeši gyvenviečių nėra dažnai vaikštomai, todėl nesunku pamesti taką. Populiariausi maršrutai yra į Ušbos ir Tetnuldo viršūnes. Dėl klimato kaitos kalnuose, ypač pietinėse ekspozicijose, žymiai sumažėjęs ledynų plotas, sumenkusi pastovaus sniego danga, dėl ko sudėtinga planuoti žygio maršrutą, tenka remtis naujausiomis ataskaitomis ir nuotraukomis. Nuo jūros debesimis atkeliauja nemažai kritulių, kurie dažniausiai

iškrinta Gruzijos pusėje nepersivertę per pagrindinį kalnagūbrį. Svanetijos regione galima atlikti I-VI s. k. kalnų turizmo žygius, mūsų aplankytame rajone patogiausia planuoti III-V s. k. žygius.

Svanetijos regionas buvo kuriam laikui turistų apleistas dėl saugumo problemų, neretai pasitaikančių išpuolių prieš keliavusius užsieniečius. Penkerių metų laikotarpiu šalyje buvus stabiliai politinei situacijai, padėtis regione labai pasitaisė, tapo saugu keliauti. Keliais paskutiniaisiais metais ženkliai jaučiamas kalnų turizmo žygių pagausėjimas. Nauja informacija ataskaitose apie slėnius, perėjas, ledynus labai padeda planuoti žygio maršrutą. Tačiau šiuo metu Gruzijos valdžioje vyksta permainos ir tolesnis regiono stabilumas nėra garantuotas.

2.2 Logistika

Iš Vilniaus su persėdimu Kijeve skridom į Gruzijos sostinę Tbilisį. Naudojomės ukrainiečių UIA avialinijomis. Taip pat galimas variantas iš Vilniaus su Wizzair kompanija tiesioginiu skrydžiu keliauti į Kutaisį, kuris yra arčiau Svanetijos regiono, nei sostinė. Šiuo maršrutu reisai vykdomi tik pirmadieniais ir penktadieniais, UIA – kiekvieną dieną. Logistiką Gruzijoje organizavomės per vieną žmogų, su kuriuo pusė grupės narių jau bendravo praeitais metais. Davit (+995 599370292) gyvena Tbilisyje, iš ten vežioja grupes iki kalnų, gali suorganizuoti nakvynę sostinėje. Iki Žabeši mūsų dvi grupės atvežė už 400 GEL. Taip pat mums suorganizavo nakvynę/užmetimą Žabeši gyvenvietėje pas Avghan Naveriani (+995 899433740). Šeimininkas pats daug vaikščiojęs po kalnus, gerai pažįsta regioną ir gali suteikti naudingos bei naujos informacijos. Čia palikome užmetimą ir grįžome po pirmojo bei antrojo ratų. Už nakvynę ant žolės palapinėse ir vakarienę 6 žmonėms sumokėjome 120 GEL. Persigabenimą iš Žabeši iki Mazeri taip pat padėjo susiorganizuoti Davit tik atvažiavus. Važiavome su greitį mėgstančiu vairuotoju Pata (+995 599910831), kuris, atrodo, yra vienas sėkmingiausių pervežimo versle dirbančių vairuotojų, 120 GEL. Taip pat turi svečių namus “Koka Guesthouse” Mestijoje, kuriuose susitarėme palikti nereikalingus daiktus trečiojo rato metu. Už pasaugojimą nieko neprašė. Tarp Žabeši ir Mestijos kiekvieną dieną kursuoja vietinis maršrutinis transportas, kainuojantis kelis larius, tačiau reikia tiksliai žinoti kada atvažiuoja/išvažiuoja transportas, ką galima sužinti tik iš vietinių. Po žygio nusileidus prie tilto šalia Dolra upės atsitiktinai radome grupę atvežusį ir jų belaukiantį vairuotoją, kuris sutiko mus nuvežti iki Mestijos už 50 GEL. Iš čia keliavome į Zugdidi, kurio kryptimi važiuoja nemažai “maršrutinio” transporto iš miestelio centrinės aikštės. Susirasti transportą vietoje netrunka, turint noro galima gerai nusiderėti, nes šioje vietoje susitinka pagrindinė turistų masė. Kainos šiek tiek užkeltos. Iki Zugdidžio keliavome už standartinę 120 GEL kainą. Iš Zugdidžio iki Tbilisio galima vykti naktiniu traukiniu arba autobusu. Siūlome visus logistikos klausimus tvarkyti per Davit.

3. Žygio duomenys

3.1 Grupės nariai

Dalyvis	Gim. data	Kalnų žygių patirtis	Kaip atrodo
Laurynas Marcinkus, vadovas	1989	2012 Centrinis Pamyras, VI s.k., dalyvis 2011 Centrinis Kaukazas IV s.k., vadovo pavaduotojas 2010 Centrinis Kaukazas III s.k., dalyvis 2009 Centrinis Tian Šanis V s.k., dalyvis	
Andrius Dubrovskis, vadovo pavaduotojas	1980	2012 Centrinis Kaukazas, III s.k., vadovas 2011 Centrinis Kaukazas, IV s.k., vadovas 2010 Centrinis Kaukazas, III s.k., vadovo pavaduotojas 2009 Centrinis Tian Šanis, III s.k., dalyvis 2007 Altajus, IV s.k., dalyvis	
Remigijus Baravykas, medikas, metraštininkas	1985	2011 Centrinis Kaukazas, V s.k., dalyvis 2010 Centrinis Kaukazas, III s.k., dalyvis	

Agnė Karalkevičiūtė, maistininkė	1988	2012 Centrinis Kaukazas III s.k., dalyvis 2011 Centrinis Kaukazas IV s.k., dalyvis	
Jurgis Šidlauskas, remontininkas	1989	2011 Centrinis Kaukazas IV s.k., dalyvis	
Vygintas Karnuševičius, finansininkas, navigatorius, fotografas	1987	2012 Centrinis Kaukazas III s.k., dalyvis	

Visi dalyviai praėjo visą žygį.

3.2 Žygio duomenys ir maršrutas

Rajonas: Svanetija, Centrinis Kaukazas, Gruzija

Žygio tipas: kalnų turizmas

Sudėtingumo kategorija: ketvirta

Maršruto ilgis: $111,1 \cdot 1,2 = 133,32 \text{ km}$

Aktyvaus žygio laikotarpis: 2013 Liepos 14 d. – 31 d. (18 dienų)

Visos kelionės laikotarpis: 2013 Liepos 13 d. – rugpjūčio 3 d.

Komandos narių: šeši

Komandos vadovas: Laurynas Marcinkus

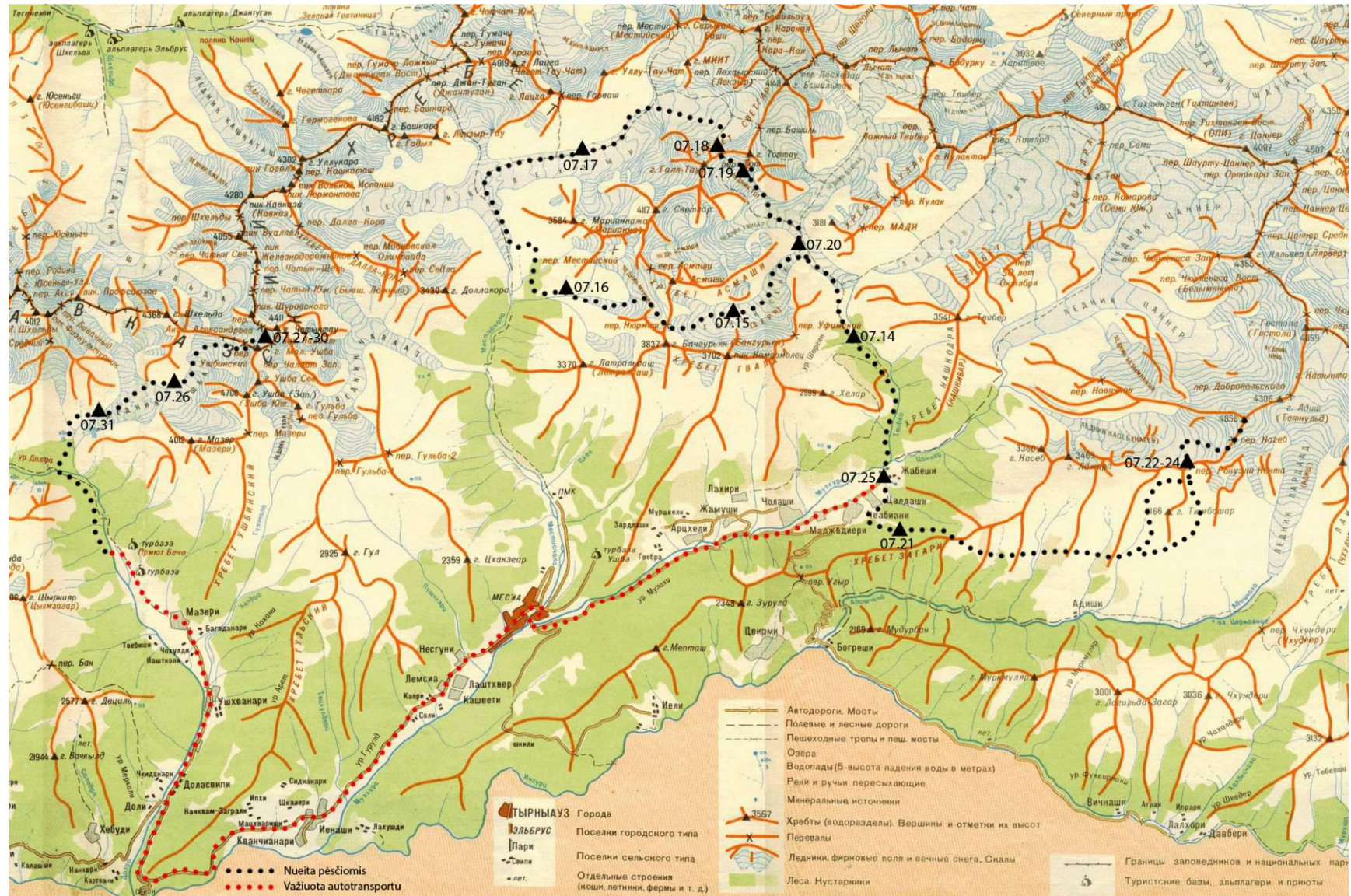
Žygis buvo padalintas į tris ratus, taip sumažinant kuprinių svorį. Bazinė stovykla pasirinkome Žabeši kaimelį, iš kurio galima keliauti į tris skirtingus slėnius. Perėjos buvo pasirinktos atsižvelgiant į V s. k. keliamus reikalavimus ir norą apžvelgti kuo didesnę Svanetijos Kaukazo dalį. Pirmame rate perėjų aukštis siekė 3600 m, tačiau tai nebuvo problema įgyti reikiamą aklimatizaciją antrojo rato kopimui į 4858 m aukščio Tetnuldo viršūnę. Turint ribotą kelionės laiką, po pirmų dviejų ratų buvo suplanuotas pervažiavimas iki Ušbos regiono autotransportu. Truputį aplenkdami savo planą, turėjome pakankamai laiko sulipti ir į Ušbos viršūnę ir nusileisti techniškai sudėtinga Chalaat perėja, tačiau dėl blogų oro sąlygų abiejų planų teko atsisakyti.

3.3 Perėjų ir viršūnių sąrašas su koordinatėmis

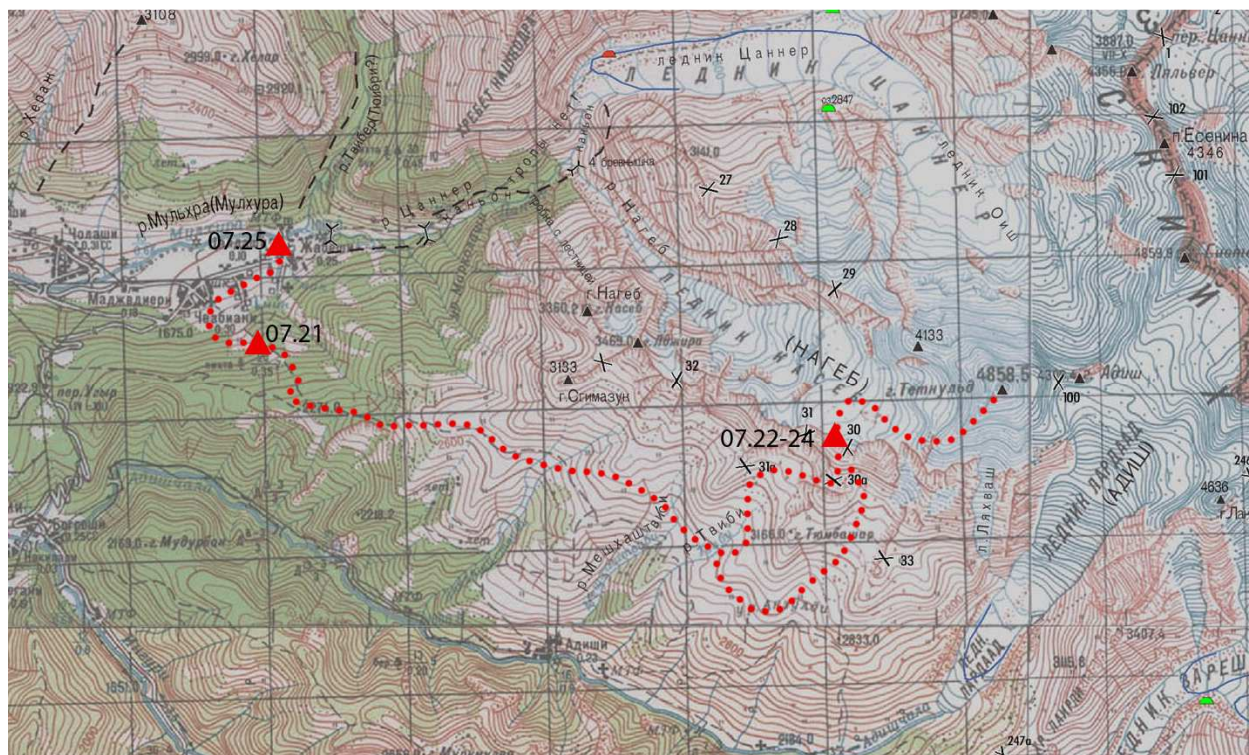
1 lentelė. Įveiktų kliūčių sąrašas.

Nr.	Kliūtis	Pavadinimas	Aukštis	Sudėtingumo kategorija		Koordinatės
1.	Perėja	Njurmish (Нюрмиш)	3603m	2A*		N43,105023 E42,811369
2.	Perėja	Tot (Тот)	3610m	3A		N43,142295 E42,849727
3.	Perėja (ryšys) ^I	Tiubmašar (Тюбмашар) Nageb (Нареб)	3391m 3678m	1A 2A	2A (iš vienos pusės)	N43.019453 E42.965398 N43,024372 E42,966217
4.	Viršūnė	Tetnuldi	4858m	2B		N43,030424 E42,993684
5.	Perėja (ryšys) ^{II}	Ušbinskij (Ушбинский) Chalaat (Чалаат)	3863m 4100m	3A 3B	2B (iš vienos pusės)	N43,139751 E42,664875 N43.135792 E42.674991

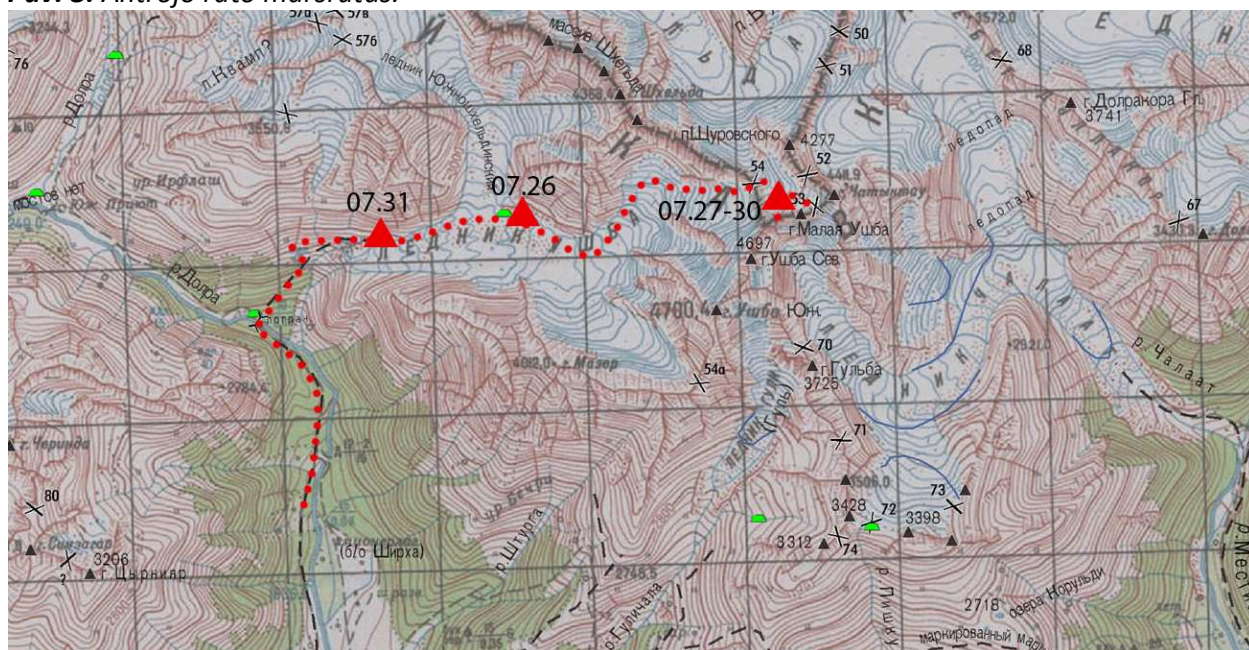
3.4 Maršruto schemas

Pav. 1. Svanetijos regiono žemėlapis su pažymėtu žygio maršrutu.

Pav. 3. Antrojo rato maršrutas.

Pav. 4. Trečiojo rato maršrutas.

3.5 Žygio grafikas

3 lentelė. Žygio grafikas.

Data	Žygio diena	Maršrutas	Aukštis	Aukščių kaita	Nueitas kelias	Ėjimo laikas	Etapo charakteristika	Oras
Liep. 13		Vakare lėktuvu Vilnius – Kijevas – Tbilisi.						
Liep. 14	1	Per naktį Tbilisis – Mestija – Žabeši, po pietų up. Tviberi slėnis	1560m 2080m	+520m	6,12km	6,5h	Markiruotu taku miško zona palei upę, takas kartais dingsta	Dieną giedra, vakare lietus, naktį perkūnija
Liep. 15	2	Up. Tviberi slėnis - Seri led.	2080m 3080m	+1000m	6,72km	10h	Akmenynais palei upę, perkėla per upę. Tviberi intaką, 30° nuobirynu ant lėkšto atviro ledyno	Ryte giedra, popiet debesuota su pragiedruliais
Liep. 16	3	Pakilimas led. Seri į per. Njurmish (2A) - nusileidimas led. Murkvam - up. Murkvami slėnis	3080m 3603m 2348m	+523m -1255m	7,44km	11h	Pakilimas uždaru ledynu, snieginis šlaitas iki 45°, nusileidimas uždaru ledynu sniegu/ledu iki 45° vienalaikė ir pakaitinė sauga, palei upę akmenynais, žolė	Visą dieną apsiniaukę
Liep. 17	4	Up. Murkvami slėnis – up. Mestiačala slėnis – led. Lechzyr	2348m 2043m 2112m 2011m 2650m	-406m +708m	12,48 km	12,5h	Palei upę iki up. Mestiačala slėnio, kilimas markiruotu taku gūbriu, leidimasis žoliniais šlaitais iki up. Mestiačala, palei upę akmenynais, ledo gūbriai „kryžiuje“, atviras ledynas iki 10°	Ryte giedra, po pietų apsiniaukę, lietus
Liep. 18	5	Prisitraukiamas led. Lechzyr iki per. Tot. Pusdienis poilsio.	2650m 3525m	+875m	4,92km	6h	Atviras ledynu iki 15°, ledokričio apėjimas šonine morena/sniegu iki 40°, atviras ledynas, prisitraukimas uždaru ledynu sniegu iki 50°	Iš ryto giedra, po pietų lietus, šlapdriba, perkūnija
Liep. 19	6	Per. Tot (3A), pusdienis poilsio	3525m 3546m 3376m	+21m -170	1,32km	5,5h	Pirmame bergšrunde 5m statmena sienutė - 25m turėklas, antrame bergšrunde 4m diulferis į plyšį ir 3m išlipimas, nusileidimas sniegu iki 30°	Iš ryto saulėta, po pietų apsiniaukę
Liep. 20	7	Nusileidimas nuo per. Tot led. Tot – led. Asmaši – up. Tviber slėnis	3376m 2340m	-1036m	5,16km	10,5h	50m vertiklus diulferis per uolas, sniegu iki 35°, ledokirtyje 7(po 50m) diulferio virvės 45-60° ledu, 1 turėklas sniegu, nusileidimas ant ledyno iki 30° sniegu, atviras ledynas, morena	Visą dieną giedra
Liep. 21	8	Up. Tviber slėnis – kaim. Žabeši – kilimas ant up. Mulchura slėnio kair. kranto gūbrio	2340m 1580m 1936m	-760m +356m	15,48 km	8h	Bridimas per upę, markiruotu taku morena, vėliau miško zona, kilimas taku miško zonoje	Giedra
Liep. 22	9	Up. Adiščala slėnio traversas deš. krantu - per. Tiubmašar (1A) - per. Nageb (2A)	1936m 3678m	+1742m	15,6km	13,5h	Status pakilimas ant gūbrio miško zona, išdžiūvusiais upeliais, gyvulių takais, mašinų važiuojamas kelias, traversas taku, pakilimas į per. Tiubmašar	Iš ryto giedra, dieną ir vakare apsiniaukę, lietus

							iki 40° sniegu, pakilimas į per. Nageb uolimis, sniegu iki 40°	
Liep. 23	10	Poilsis	3678m	-	-	-		Apsiniaukę, vakare prasigiedrija
Liep. 24	11	Led. Nageb, rad. v. Tetnuldi (2B) pietvakarių ketera - led Nageb	3678m 4858m 3678m	+1180	7,92km	7h	Uždaras ledynas, iki 50° sniegu ant pagalvės, vienalaikė/pakaitinė sauga sniego/uolų ketera iki 45°, tuo pačiu keliu atgal	Visą dieną apsiniaukę
Liep. 25	12	Per. Nageb (2A) pietinė pusė - up. Adiščala slėnio traversas – kaim. Žabeši	3678m 1580m	-2098m	20,16 km	9h	Sniego kuluaras iki 50°, 40m ir 25m diulferiai kuluare ir statmena uolų sienute, iki 25° sniego šlaitas, morena akmenynai, traversavimas taku, iki kaimo status leidimasis upeliais	Debesuota su pragiedruliais
Liep. 26	13	Autotransportu Žabeši – Mestia – Mazeri – iki tilto – up. Dolra – up. Ushba – led. Ušba	1665m 2793m	+1128m	9,6km	7h	Markiruotas taku miško zonoj, iki 40° žoliniai šlaitai, akmenynai, atviru ledynu morena	Giedra
Liep. 27	14	Led. Ušba – per. Ušbinskij (3A) – Ušbinskij plato	2793m 4091m	+1298m	5,4km	9,5h	Atviru ledynu iki ledokričiu, iki 50° apėjimas sniegu, ledokritis iki 60° sniegu/ledu vienalaikė/pakaitinė sauga, uždaru ledynu iki plato	Iš ryto giedra, po pietų apsiniaukę, sninga
Liep. 28	15	Ušbinskij plato	4091m	-	-	-		Sninga
Liep. 29	16	Ušbinskij plato	4091m	-	-	-		Ryte giedra, toliau sninga
Liep. 30	17	Ušbinskij plato – led. Ušba	4091m 2456m	-1635m	9,9km	7h	Uždaru ledynu giliu sniegu, ledokričiu iki nunatakų, snieginis šlaitas iki ledyno, atviru ledynu švarių ledų, morena	Ryte giedra, po pietų sniegas, lietus
Liep. 31	18	Up. Ushba – up. Dolra – autotransportu Mestia – Zugdidi - Anaklia	2456m 1665m	-791m	5,1km	3h	Markiruotu taku miško zona	Apsiniaukę, per pietus giedra
Rugpj. 01		Anaklia – Zugdidi – Tbilisi (traukiniu)						
Rugpj. 02		Tbilisis						
Rugpj. 03		Tbilisi – Kijevas - Vilnius						

Iš viso nueita 133,32 km.

Iš viso pakilimų ir nusileidimų 8351m.

4. Maršruto techninis aprašymas

Liepos 14 (1 žygio diena)

Vidurnaktį nusileidžiame Tbilisyje. Atsiimame bagažą, keičiamės vietinę valiutą ir apie pusę 2 nakties paliekam Tbilisį. Kelias iki Mestijos asfaltuotas, toliau iki Žabeši kaimo – žvyro–akmenų vietinis keliukas. Šiuo metu buvo tiesiama asfaltuota kelio dalis nuo Mestijos iki Adiši gyvenvietės. Žabeši pasiekiam 11:00. Pakuojam ir paliekam užmetimą kitiem dviem ratam, pietaujam. Išeinam 14:00, starto aukštis – 1580m. Kaimo pakraštyje mašinų važiojamu tiltu pereinam *up. Mulchura*, kuri yra 100m aukščiau susiliejančių *up. Tviber* ir *up. Canner* tėsinys. Nuo tilto šiaurės vakarų kryptimi einame link paskutinio gyvenvietės namo, už kurio prasideda Tviberi slėnio kanjoną.

Pav. 5. Žabeši kaimas, posūkis į Tviberi upės kanjoną.

Takas aiškus, nestatus, eina dešiniuoju Tviberi upės krantu. 16:00 prieiname bareljefą, pakeliui pirmos dienos alkį malšiname mėlynėmis. 17:00 būnam prie apleistos bazės. Iki šios vietos takas buvo ganėtinai aiškus ir markiruotas. Nuo bazės pametam taką ir kelią skinamės per tankius neaukštus miškelius bei aukštą žolę ir krūmynus. Judėjimas labai sulėtėja. Karts nuo karto vėl aptinkam taką, kuris žymėtas markiruote, kai kur turais, tačiau dėl vešlios augmenijos jį greit pametam. 20:30 stojam prieš Gruzijos vartus šalia kelių sniego lopinėlių, kurie turbūt čia užsilikę po stiprios lavinos. Sniego dariniai šioje vietoje taip pat minimi kitose ataskaitose. Iš jų teka upelis. Aukštis – 2080m.

Pav. 6. Kilimas up. Tviberi slėnio miško zona. Mėlynai pažymėtas teisingas maršrutas.

Liepos 15 (2 žygio diena)

Budintieji keliai 08:00, reikėjo išsimiegot po ne itin efektyvios praeitos nakvynės kelyje. Neskubėdami papusryčiaujam ir išeinam 10:20. „Gruzijos vartus“, kurie yra tarsi didžiulis riedulys įstrigęs ir užtvėręs visą Tviber slėnį, aplenkiam kairiąja puse (ėjimo kryptimi). Yra aiškiai markiruotas takas, kuris pradžioje veda per jau retesnius neaukštus miškelius, vėliau augmenijos lygis sumažėja iki pavienių žolės plotelių. Pakeliui randam gražų ežerėlį su kriokliuku, už kurio prasideda narzano šaltinių apraiškos. Stipriausią narzaną galima rasti ties markiruoto tako pabaigą žyminčiu dideliu akmeniu, po kuriuo, atrodo, kartais kažkas gyvena. Aplink pilna šiukšlių. Čia būnam 13:00. Šiek tiek paėjus į priekį kairėje (ėjimo kryptimi) pusėje už kelių gūbrių yra du ežerėliai, kurių nuo pagrindinės upės nesimato. Iki upės, ištekančios iš Seri ledyno, 15 min. kelio. Nors kitose ataskaitose rašoma, jog užlipimą ant Seri ledyno rinktis reiktų dešiniąja upės puse, priėję nusprendžiame keltis per ją ir ant Seri ledyno užlipti kairiąja. Įprasto maršruto šlaitas atrodo daug statesnis ir sudėtingesnis. Teoriškai ryte gana nesunkiai perbrendama upė, šiuo paros metu nors ir nėra gili, tačiau pakankamai srauni. Atskirai transportuojame daiktus, gyviesiems tenka užtikrinti saugą iš abiejų pusių. (Pastebėjimas: kalnų žygiuose išpopuliarėję „kroksai“ turėtų būti

specialiai prisirišami, nes kitu atveju yra linkę labai gražiai plaukti pasroviui). Visa komanda su kroviniais kitoje upės pusėje būna 15:00.

Pav. 7. „Gruzijos vartai“.

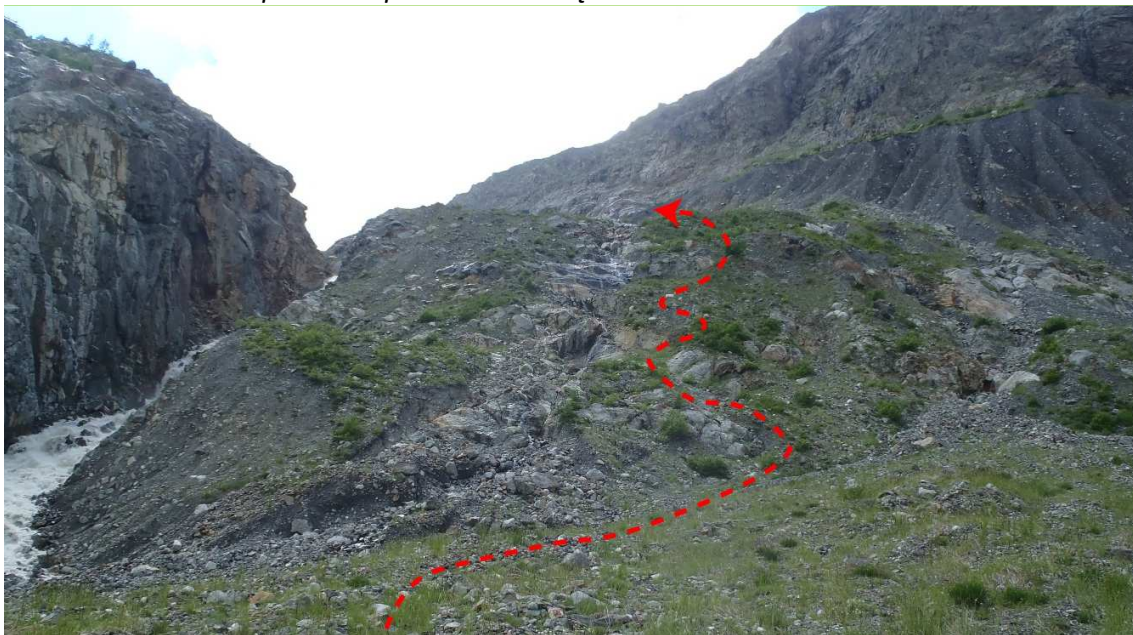

Pav. 8. Akmenynais palei up.Tviberi. Posūkis link Seri ledyno. Fone – per.Tot (3A, 3610m).

Po pietų 16:00 kylam statoku žolės ir akmenų šlaitu. Laikydami dešinės (ėjimo kryptimi) pusės 18:00 išlipam ant vidurinės ledyno morenos. Toliau ledynas nebestatus, plyšių nėra, judam greitai ir 19:30 išlipam ant visai lygios ledyno dalies. Čia, susirišę ryšiais ir apėję kelis pusiau užsnigtus plyšius, 20:20 stojame nakvynei ant morenos. Aukštis – 3080m.

Pav. 9. Persikèlimas per deš. up. Tviberi intaką.

Pav. 10. Link Seri ledyno persikèlus upę.

Pav. 11. Kilimas ant lėkštos Seri ledyno dalies.

Pav. 12. Seri ledynas.

Pav. 13. *Seri ledynas.*

07.16 (3 žygio diena) per. Njurmiš 2A, 3603m

9.30 pajudam iš stovyklos. Likusią lėkštąją ledyno dalį prieinam iki 10:10. Nuo šios vietos prasideda statesnė dalis – 30-45° sniego/ledo šlaitas, su keletą didesnių plyšių centre. Kelią iki perėjos sudaro dvi statesnės pakopos, lėkštesnės per vidurį. Judame ryšiais kairiaja ledyno puse, sniego šlaitu apeidami viduryje žiojėjančius plyšius. Sniegas pakankamai minkštas, todėl kačių nesidedame. Užslinkus tiršties debesims, perėjos kryptį padeda nustatyti turimos GPS koordinatės. Paskutinė šlaito dalis iki perėjos kiek statesnė 45°, tačiau čia irgi gausu minkšto sniego. 11:40 būnam ant perėjos. Čia yra akmeninės aikštelės kelioms palapinėms, kai kurios su nuo vėjo saugančiomis sienutėmis. Vienoje iš jų yra paslėptas raštelis. Vandens nėra. Mūsų GPS rodo 3580 m aukštį, žemėlapiuose 3603 m.

Pav. 14. *Maršrutas į Njurmiš (2A, 3603m) perėją.*

Pav. 15. Maršrutas į Njurmiš (2A, 3603m) perėją, nakvynės vieta.

Pav. 16. Grupė ant Njurmiš (2A, 3603m) perėjos. Yra vietos palapinėms.

12:30 vis dar tirštuose debesyse pradedam nusileidimą. Pradžioje reikia pereiti snieginį plato, kurio dešinėje (ėjimo kryptimi) pusėje turėtų matytis Asmaši (3A) perėja. Dėl prasto matomumo išeiname į kairįjį Murkvami ledyno kraštą, kur prasideda ledokritis. Traversuodami apeiname jį iki uolų iškyšulio, skiriančio centrinę ledokričio dalį nuo dešinėsios. Nuo čia daugmaž matosi visas viršutinės ledyno dalies nusileidimo kelias. Esant geram matomumui iki šios vietos patogiau eiti per plato lygiagrečiai Asmaši viršūnės uolinės sienos ir reikiamu metu pasukti link uolų iškyšulio.

Pav. 17. Nusileidimas Murkvami ledynu.

Pav. 18. Nusileidimo maršrutas Murkvami ledynu.

Papietavę 14:30 pradėdam nusileidimą vienalaikę saugą 30-45° sniego šlaitu. Laikomės arčiau uolų, nes labiau į centrą daugėja atvirų plyšių. Pakaitinę saugą pereiname per porą jų, kurie nuo centro tęsiasi iki pat uolų dešinėje. Nusileidę ~300 m peraukštėjimo, sukam link ledyno centro, nes dešinėje atsiveria platus sniego kuluaras, kuriuo byra akmenys nuo aukščiau esančio uolų masyvo. Apeidinėjame plyšius arba pereiname juos gerai užsnigtais sniego tilteliais. Centre sniego dangos storis visiškai sumažėja, atsiveria grynas ledas. Iš slėnio apačios vėl pakyla tiršti debesys ir matomumas kartais tesiekia 15-20 m. Vis tenka stoti ir eiti žvalgyti tolimesnio kelio. Paklaidžioję centrinėje dalyje, per nesususijusios ledokričio dalies griūties padarinius išeiname į kairiąją ledyno pusę, kur randame platų sniego kuluarą. Deja, jame gausu pavienių akmenų. Pasaugomi kolegų akių spėriai įveikiame sniego-akmenų atkarpą. Toliau ~25° sniego šlaitu leidžiamės link ledyno centro, kur prieiname ~15m ledo sienutę. Apeiname ją dešine puse, įlįsdami į kuluarą, kuriuo ir toliau krenta akmenys. Snieginiu ~30° šlaitu išeiname ant uolų. Dešinėje pusėje stačiomis ir lygiomis uolomis iš ledyno išteka sraunus upelis, centre lygios ir glotnios uolos avinų kaktomis krinta į slėnį. Po žvalgybos traversuojame uolomis į kairiausią kraštą, kur randam nuėjimą ant morenos. Leidžiamės iki sniego lauko, kuriuo 18:15 pereiname į dešiniąją upės krantą. Kairiajame krante lieka gražus žolė apaugęs gūbrys, kuriuo eiti būtų lengviau, tačiau tektų keltis per sraunesnę upę. Pakeliui žemyn šalia upės išdžiūvusiose upelio akmeninėse terasose yra pusėtinai vietos nakvynei, be švaraus vandens. Persikeliame dar per vieną upelį, atitekantį iš šiaurinės Murkvami ledyno dalies. Tuoju už jo, 20:30 stojame nakvynei abejotino lygumo žoliniame šlaite. Vanduo iš drumzlinos upės. Aukštis – 2348m.

Pagal turėtus menkus perėjos aprašymus, ji visiškai atitiko 2A kategoriją, tačiau mūsų praeitu maršrutu perėją vertinam 2A*. Nors dėl grupės dalyvių patirties ir noro judėti greičiau nepakabinom nė vienos virvės, grupei, einančiai 3 s. k. žygį tektų kabinti 4-6 diulferius ar turėklus, todėl renkantis šią perėją, reikia gerai įvertinti savo pasiruošimą.

Pav. 19. Nusileidimas nuo uolų iškyšulio Murkvami ledynu.

Pav. 20. Murkvami ledyno pabaiga. Dešinėje krentančio krioklio apėjimas.
07.17 (4 žygio diena)

Išeinam 07:50. Toliau judam dešiniuoju upės krantu. Kiek pasileidus, aptinkam nemarkiruotą takelį, kuris tai atsiranda, tai vėl dingsta vešlioje augmenijoje. 9:40 būnam ant kampo, kur gūbriu šiaurės kryptimi veda markiruotas takas. Geras orientyras rasti šią vietą yra besileidžiant gerai matomas palyginti didelis vienišas medis. Grupės, kylančios palei Mestiačala upę, dažniausiai taip pat kyla iki šio kelio pereidamos Murkvami upę šiek tiek aukščiau, santakoje su iš piečiau esančio ledyno ištekančia upe.

Pav. 21. Nuotrauka nuo up. Murkvami ir up. Mestiačala slėnių sankirtos.

Pradžioje takas veda per lapuočių miškelį. Kertame švaraus vandens upelį. Toliau takelis veda pačiu gūbriu ir vis statėja. Ataskaitose rašoma, kad jis turėtų nuvesti iki Lekzyro apžvalgos aikštelių. Tačiau mum reikia patekti prie upės, tad pasibaigus miško zonai ir dešinėje (ėjimo kryptimi) atsivėrus žoliniam šlaitams, randame nepavojingiausiai atrodantį žolinį kuliarą ir juo leidžiamės tiesiai žemyn, žolė šlapia. Po stačios dalies, judam beržynėliais tarp didelių nuobiryno akmenų. Artėjant prie upės, randam turais žymėtą taką šiaurės kryptimi, kuris išveda prie stačių uolų šalia upės. Uolos glotnios, tad šlapios gali būti labai slidžios. Virvių kabinti nereikia - greit randam apėjimą. Šiek tiek pakilus kairiu upės Mestiačala krantu, stojam prie upelio pietų, 13:15. Paskutinėje atkarpoje galimos nakvynės. 15:00 toliau kylam moreniniais šlaitais ir nuobirynais, išeinam ant „Lekzyro kryžiaus“, kadaise jungusio tris ledynus. Šiandien tai nelengvai praeinama ledo kalvų ir nuobirynų sangrūda. Laikydami centro judam šiaurės kryptimi. 17:30 būnam „kryžiaus“ viduryje. Nuo ten po truputį sukame į rytus, išlipame ant lygesnio ledyno, padengto morena. Vos tik dešinėje ledyno pusėje pasirodo švarus ledas, pereiname ant jo. Ledynas lėkštas, einame sparčiai. 20:00 būname ties kriokliu. 20:30 deš. ledyno krašte ant šoninės morenos stojam nakvynei. Yra vandens. Aukštis – 2650m.

Pav. 22. Nusileidimas iki up. Mestiačala. Kelias link „Lechzyro kryžiaus“.

Pav. 23. „Lechzyro kryžius“.

07.18 (5 žygio diena)

Išeinam 06:45. Ledokritį pasiekiam per 45min. Ledynas uždaras ir labai lygus. Ledokritį apeinam dešiniu bortu. Kylam $\sim 40^\circ$ sniego šlaitu, vėliau pereinam ant moreninio gūbrio, kuriuo eina takas Mestijos nakvynių link. Pagal vieną aprašymą kilti iki gūbrio viršaus nereikia, todėl dalis

grupės sukame ant dar vieno atsirandančio moreninio gūbrio arčiau ledyno. Praeiname porą nakvynių aikštelių, kai kur su vandeniu. Tačiau ryškaus tako nėra. Ant ledyno išeinam 08:50, maždaug ties aukščiausia gūbrio (Mestijos nakvynių) vieta.

Pav. 24. Led. Lechzyr ledokričio apėjimas.

Ledynas atviras, apeidinėjame plyšius. Su kita grupės dalimi susitinkame ledyno centre. Užkilti aukštesniuojų gūbrių ir nusileisti ant ledyno yra gudriau, nes toje vietoje daug mažiau plyšių. Ledo ir sniego laukuose judam tot perėjoms kryptimi. Ledynas užduras. Plyšių daug, tačiau jie gerai užsnigti. Artėjant link perėjos šlaito kampas artėja link 30°. Apeidinėjame didžiulius plyšius – kanjonus, pasiekiam perėjoms papėdę.

Pav. 25. Led. Lechzyr ledokritis.

Vienalaikė sauga kylam ~30-40° statumo snieginio šlaitu iki bergšrundo, 12:30. Žvalgome apėjimo galimybes - dešinėje, prie uolų yra pusiau užsnigti dideli plyšiai su nepatikimais sniego tilteliais, šlaito kampas ~50° ir ilgas kelias žemyn, kairėje pusėje bergšrundas dar labiau išplatėja. Nutariame įveikinti centre esančią ~5m ledo sienelę, kampas ~90°. Pakabinama pakilimo virvė.

Užaina audra – pirma kruša, po to stiprus lietus, dunda griaustinis. Žvalgyba parodo, kad viršuj dar vienas nelengvai įveikiamas bergšrundas. Žemiau ledo sienutės yra lygios vietos palapinėms. Stojam nakvynei. Aukštis – 3525m.

Pav. 26. Pakilimo maršrutas į per. Tot (3A, 3610m).

Pav. 27. Pakilimo maršrutas į per. Tot (3A, 3610m) per led. Lechzyr. Nakvynės vieta.

Pav. 28. Pirmasis bergšrundas.

07.19 (6 žygio diena) *per. Tot (3A, 3610m)*

Ryte visas dangus užtrauktas nieko gero nežadančių debesų, ankstyvą kėlimąsi tenka nukelti iki 09:00. Žvalgome antrąjį bergršrundą. Praeitais metais buvusių sniego tiltelių nebelikę. Dešinėje, susiaurėjus plyšiui, galima bandyti įveikti bergršrundą stačia sienute, tačiau ji sudaryta iš kieto sniego, taip pat priėjimas per abejotino patikimumo sniego karnizą. Nutariame įveikti bergšrundą per centrą - ~4m diulferis iki užgriuvusio plyšio „dugno“ ir ~3m išlipimo ~70° kieto sniego sienute. Daiktus transportuojame atskirai virš plyšio.

Pav. 29. Antrasis bergršrundas pakeliui į *per. Tot (3A, 3610m)*.

Įveikę bergšrundą, už kelių šimtų metrų sniego lauku pasiekiame perėją, 13:20, sninga. Mūsų GPS rodo 3546m aukštį, žemėlapiuose – 3610m. Nuo perėjos leidžiamės ~20-30° sniego šlaitu laikydamiesi kairės pusės. Nors per debesis nelabai kas matosi, tačiau taip lanku apeiname centrinėje ledyno dalyje atsiveriančius plyšius. Mūsų kelyje jų pasitaiko vos keli ir gerai užsnigti. 14:30 išeiname ant uolų iškišulio kairėje pusėje. Vienas galimas kelias žemyn yra ledokričiu, kitas – status diulferis nuo uolų iškišulio. Ledokritis gana status ir supleišėjęs, todėl renkamės leidimąsi uolomis. Išeiname žvalgyti galimo nusileidimo kelio. Rytiniame iškišulio krašte pakabinam 50m ilgio virvę. Debesys ir toliau nesitraukia iš slėnio, matomumas menkas, statome palapines. Yra vietos 2-3 palapinėms, taip pat vandens. Aukštis – 3377m.

Pav. 30. *Led. Tot ledokritis nuo uolų iškyšulio.*

Pav. 31. *Nusileidimas nuo perėjos link iškyšulio.*

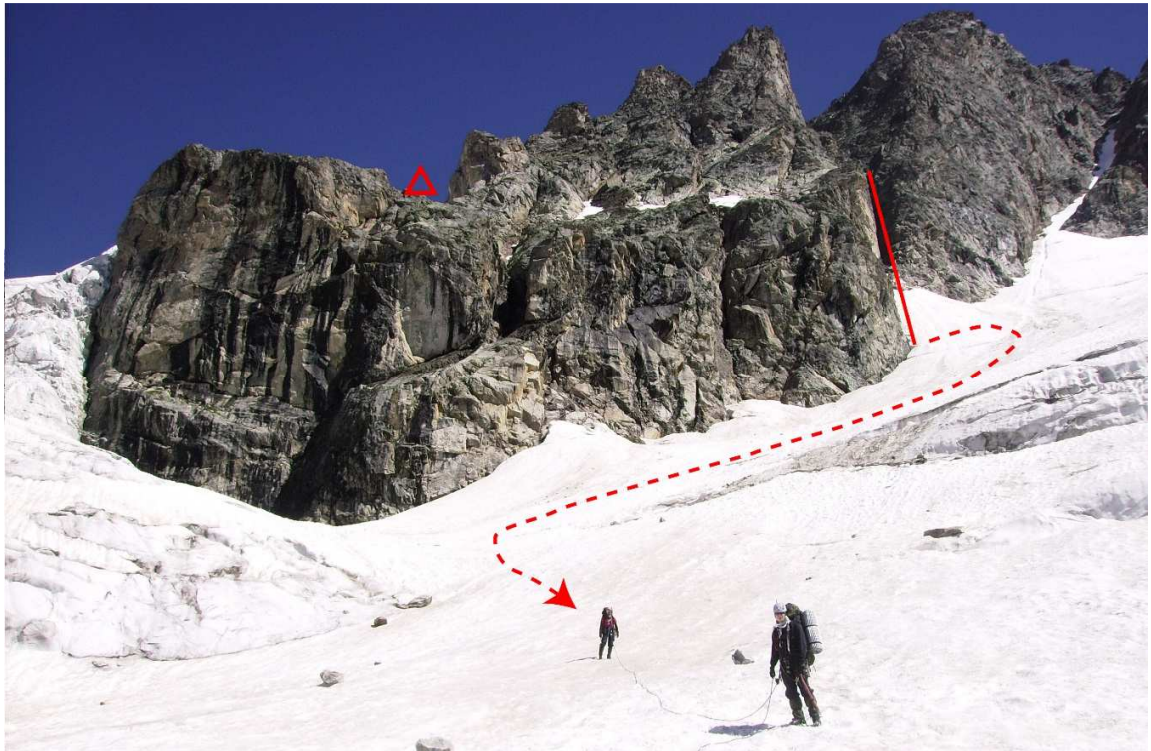
Pav. 32. Nakvynė ant uolų iškyšulio.

07.20 (7 žygio diena)

Išeinam 08:00, giedra. Iš vakaro pakabinta virve leidžiamės ~80-100° kampu uolomis. 50m virvės užtenka lygiai lygiai iki apačios. Visi įveikiam atkarpą iki 10:00. Toliau ~35° snieginio šlaitu leidžiamės iki ledokričio kairėje pusėje. Pradžioje daug pusiau užsnigtų/užgriuvusių plyšių, ~50-60°. Laikomės kairės pusės, tačiau nepriartėjame prie uolų, nuo kurių pastoviai šaudo akmenys. Po kelių pirmų vivių šlaito kampas sumžėja iki ~45°. Stotyse ledsriegius dengiame sniegu, nes saulė gana greitai aptirpdo išgręžtas skylės. Ties penkta virve nebeįmanoma įrengti saugios stoties, kur susikerta krentančių akmenų trajektorijos iš dviejų pusių. 8 virvė – turėklas išėjimui į kairę pusę ant uolų. Ten randame stačių uolų apėjimą į cirką. Leidžiamės ~20-30° sniego šlaitu su morenos intarpais, kuri apačioje išveda ant Asmaši ledyno, ten 17:30 pietaujam. Toliau judame ledyno centru. Šiam pradėjus statėti reiktų pereiti į besiformuojančios ledo upės kairiąją pusę, kur morena dengtu ledynu nusileidžiama iki galinės morenos. Per jos gūbrį išlipam dešinėje iš po ledyno ištekančios upės pusėje ir 18:30 priiname santaką su iš Seri ledyno ištekančia upe. Geros vietos nakvynei ant upelių suneštos minkštos žemės. Yra švaraus vandens upelis. Aukštis – 2341m.

Daug laiko maršrute sugaišom, nes tinkamai neveikė išsisukančio ledsriegio sistema. Paskutiniam tekdavo leisti be kuprinės su ištraukimu arba tiesiog nultipti su tarpiniais saugos taškais savo jėgomis. Visoje nusileidimo trajektorijoje daug įšalusių/įstrigusių akmenų, už kurių neretai kliūdavo ištraukiamos virvės. Taip pat visą dieną pastoviai iš kairėje pusėje esančios uolinės sienos krito akmenys, pasileidus kiek žemiau akmenys kristi pradėjo ir nuo dešinėje pusėje

susidariusio akmenyno. Dėl šių priežasčių labai svarbu visą laiką akylai stebėti šlaitą ir laiku pastebėti atskriejančius akmenis.

Pav. 33. Nusileidimas nuo uolų iškyšulio.

Pav. 34. Nusileidimas led. Tot ledokričiu. Tolimesnis kelias Tviberi slėniu.

Pav. 35. Nusileidimas led. Tot ledokričiu.

07.21 (8 žygio diena)

Atsikėlę iš kart keliamės per upę. Perbrendame ją be problemų ir papildomų saugos priemonių. Už 5min kelio stojame prie dviejų ežeriukų pusryčiauti. Vandens temperatūra tinkama maudytis. Už 10min kelio nuo šios vietos, yra stipriausias narzano šaltinis, kur 09:40 pasipildome gertuves mineraliniu vandeniu. Prasideda markiruotas takas. 12:00 būname pirmojoje savo nakvynės vietoje. 13:00 prieiname apleistą namuką. Šį kartą radome teisingą taką ir vietoj 3,5 valandos pirmąją žygio dieną, užtrunkam valandą. Šioje atkarpoje tenka daugmaž vienodai leisti ir kilti, taigi nuo to įveikimo laikas nepriklauso. 16:00 pasiekiam Žabeši kaimą. Gauname vietinių naujienų, persipakuojame daiktus ir išeiname į antrąjį ratą. Per kaimelį mus palydi iki mineralio vandens šaltinio, iš kurio geria viso kaimo žmonės ir gyvuliai. Nuo čia šlaitu aukštyn kylame iki pirmojo platesnio šlaitų traversuojančio tako. Yra du pagrindiniai keliai vedantys per miško zoną ant gūbrio, kur įsijungiamo į mašinų važiuojamą kelią, vedantį į būsimą slidinėjimo bazę (2015). Vienas kelias yra statesnis, kuris nuo šios vietos turėtų kilti tiesiai į viršų, kitas – ilgesnis, bet nuožulnesnis. Pasirinkę pastarąjį, aiškiu taku judame rytų kryptimi. Pagal gautus nurodymus iš jo turėtume sukti į dešinę pirmoje didelėje laukymėje ir kilti „traktorių keliu“. Deja, tokio tako

nerandame ir antroje atviroje laukymėje, išsukę iš vis siaurėjančio tako, stojame nakvynei. Aplink ganosi karvės, vanduo iš upelio. Aukštis – 1937m.

Pav. 36. Ežeriukai dešinėje Tviberi slėnio kišenėje iškart už led. Seri intako.

Pav. 37. Markiruoto tako pabaigą žymintis akmuo. Šalia iš žemės veržiasi mineralinis.

07.22 (9 žygio diena) ryšys 2A^I [per. Tiubmašar (1A, 3391m) – per. Nageb (2A, 3678m)]

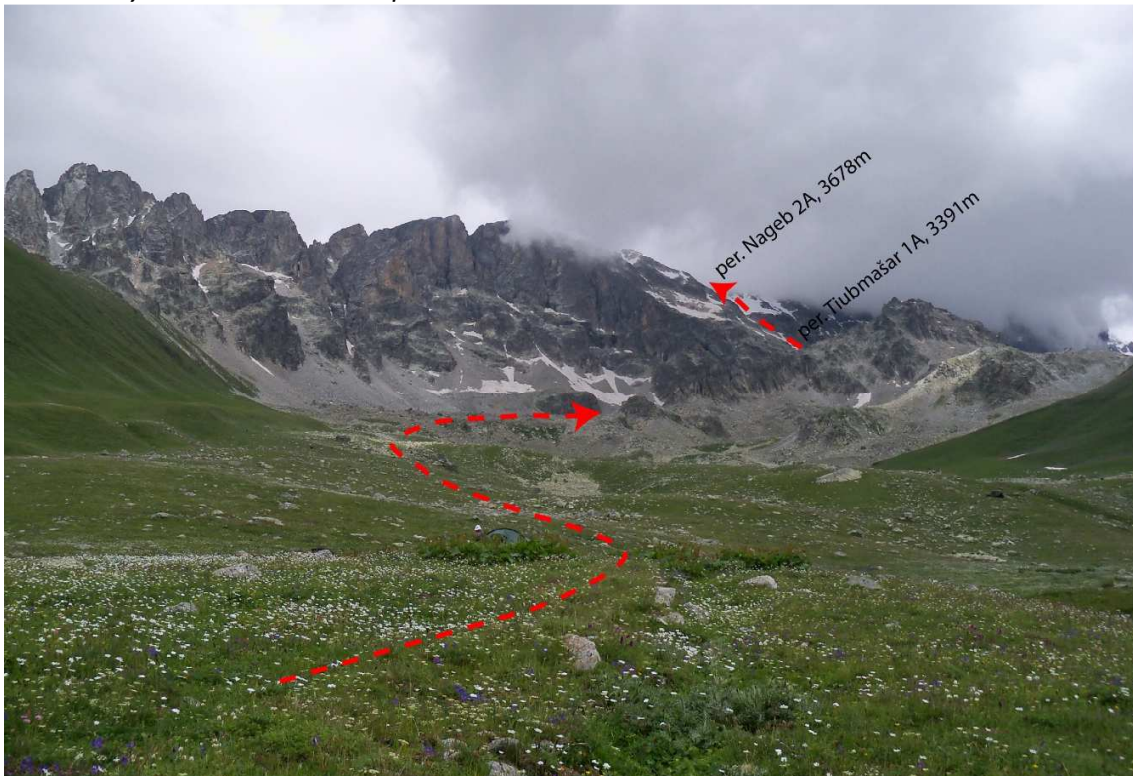
Išiname 06:30. Nebesileidžiame į abejotinai „pagrindinį“ taką ir ganyklos viršuje randame šiojį tokį takelį. Žymėto tako nėra, todėl dažnai renkames takelius intuityviai, kylančius šlaitu pietryčių kryptimi. Dažnai tai tik gyvulių takai ar išdžiūvę upeliai (nuo lietaus atgyja). Augmenija vešli, miško zona, kai kur išiname į laukymes. Kylame ganėtinai stačiai. Vienoje laukymėje randam pakankamai ryškų taką, kuris keičia kryptį į pietvakarius. Juo perėję keletą upelių, 09:30 išlipame ant pagrindinio kelio. Po pusvalandžio ėjimo, išsukame iš jo pietryčių kryptimi žoliniais šlaitais vedančiu taku. Vaizdai primena alpes. Kilimo beveik nesijaučia. Kartais sunku atskirti pagrindinį taką - labai daug gyvulių takų, tačiau jie visi veda ta pačia kryptimi. Kertame kelis upelius. Sukame į priešpaskutinį pagrindinio kalnagūbrio „slėnį“. 15:00 stojame pietų. Pradedama lyti. 16:30 pajudame link akmenyno, kur laipiodami ir šokinėdami dideliais akmenimis 17:00 būnam perėjos Tiubmašar (1A, 3391m) papėdėje. Kylam ~40° snieginio šlaitu su morenos intarpais. 17:50 būname ant perėjos viršaus. Yra vietos 3-4 palapinėms, vandens nėra. Čia susitinkame kitą VGTU TK grupę, kurios vienas narys prisijungia kopti su mumis į Tetnuldo viršūnę. 18:30 pradedame kilti į Nageb perėją. Maršruto pradžia – uolinė, nors lipimas nesudėtingas, su nemenko svorio kuprine tenka paplušėti. Pasitaiko sniego intarpų. Matomumą sunkina vis užslenkantys debesys. Išiname į ~40° statumo sniego kuluarą, kuriuo 20:00 užkylame ant perėjos. Čia yra pagrindinė stovykla prieš kopiant į Tetnuldo viršūnę. Daug akmeninių aikštelių, kai kurios su sienutėmis nuo vėjo. Randame iš uolų lašančio vandens, tačiau tai turbūt labai priklauso nuo sezono laiko. Aukštis – 3678m (žemėlapiuose 3600m).

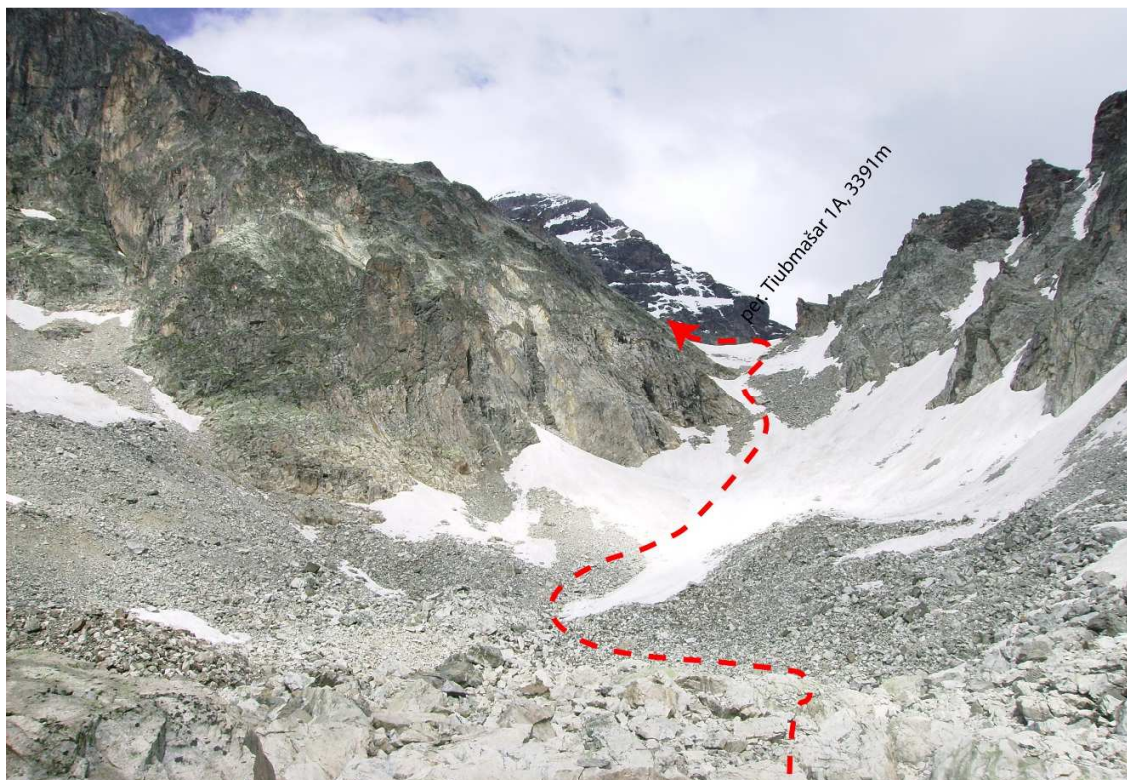
Pav. 38. *Kylame ganyklomis miško zona.*

Pav. 39. *Kylame išdžiūvusiais upeliais.*

Pav. 40. *Link perėjos.*

Pav. 41. Pakilimas į per. Tiubmašar (1A, 3391m).

Pav. 42. Pakilimas link per.Nageb (2A, 3678m) nuo per. Tiubmašar (1A, 3391m) balno.

07.23 (10 žygio diena)

Iš vakaro gavus blogo oro prognozę bei prie grupės prisijungus Vladui, neturinčiam reikiamos aklimatizacijos, nutariam šią dieną nekopti į viršūnę. Oras buvo ištikimas prognozėms – debesis ir lietus neapleido visą dieną, vakare išsigiedrijo. Dienos metu įtvirtinom atminimo statulėlę Tomui. GPS koordinatės – Š 43.024544°, R 42.964772°. Ji gerai matosi nuo pagrindinių aikštelių. Vakare šiek tiek prasigiedrija.

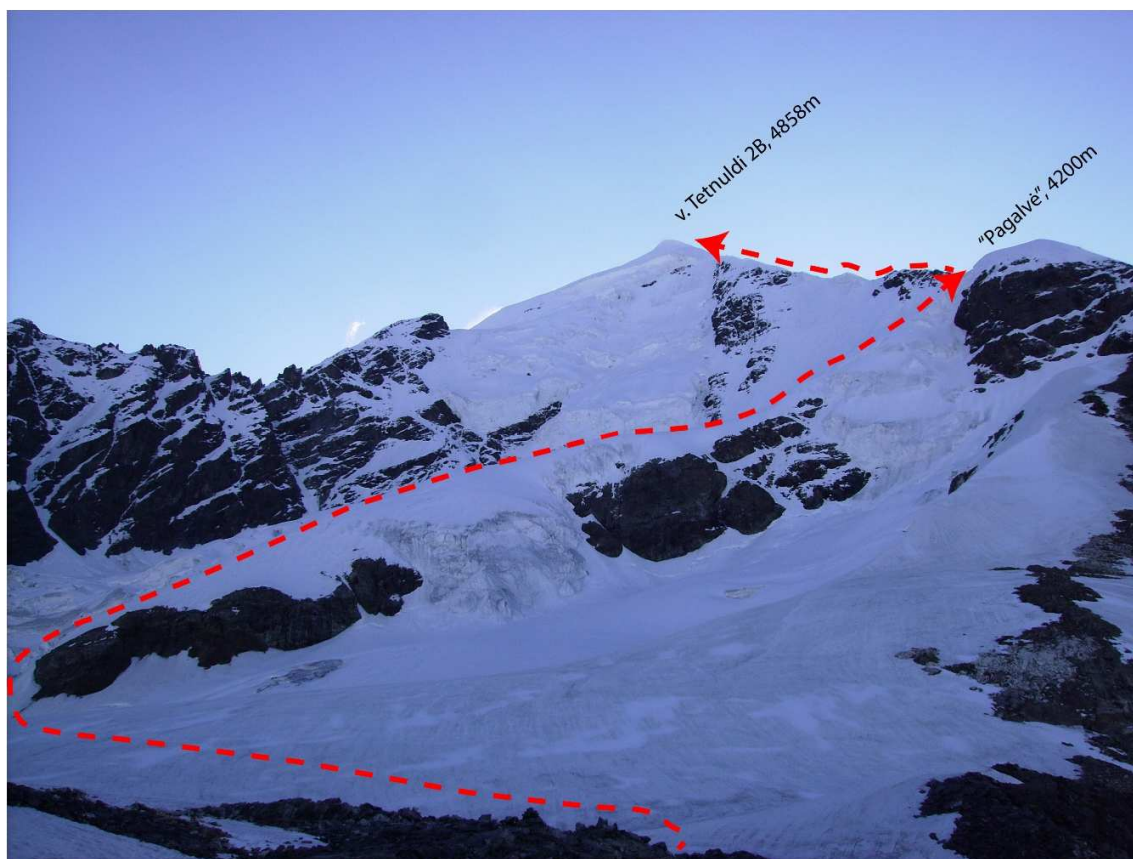
Pav. 43. Nakvynė ant per. Nageb (2A, 3678m). Statulėlė Tomui.

07.24 (11 žygio diena) rad. v. Tetnuld (2B, 4858m) pietvakarių ketera

Kelis kartus atidedam ankstyvą kėlimąsi, kalnas aptrauktas debesų. Retkarčiais vėjas prapučia debesis ir atidengia viršūnę. Išeinam 06:30. Iki posūkio ledynu einam be kačių, plyšių nėra, sniegas sušalęs. ~40° 50m snieginio šlaitu užlipam ant aukštesnės ledyno pakopos, kur ~10-20° uždaru ledynu su keliais plyšiais prieinam „pagalvės“ papėdę. Ant jos ~30-50° snieginio šlaitu užsiropščiame 09:00. Ketera skendi debesyse, karts nuo karto vėjas prapučia debesis ir parodo kelią link viršūnės. Debesyje matomumas ~20-50m. Laikomės keteros dešinės pusės (ėjimo kryptimi). Pradžioje ketera ganėtinai smaili, pučia stiprus vėjas, – traversuojam. Pasitaiko nesudėtingų uolinių intarpų. Judame dviem ryšiais vienalaikę sauga, pavojingesnėse vietose naudojame

pakaitinę saugą. Toliau ketera vien snieginė, kampas nebe toks smailus. Sniego yra nuo kulnų iki pusės blauzdų. Nuo ~4500m sniegas nebekietėja ir pasidaro purus bei statesnėse vietose važiuoja iš po kojų. Ketera smailėja ir vėl tenka traversuoti veidu į šlaitą. Karnizai nėra dideli, tačiau esant ribotam matomumui visad laikomės atokiau nuo krašto. Viršūnėje visi susirenkam 11:30. Plokščiame sniego lauke pučia labai stiprus vėjas, deja, debesyse matomumo praktiškai nėra. Grįžtam savo pėdomis. 1h leidimosi iki „pagalvės“, dar valanda iki stovyklos. Sniegas minkštas, klimpstam nuo pusės blauzdų iki kelių. Kalnų ligos požymių niekam nepasireiškė.

Lipimas ketera esant blogam matomumui yra įmanomas, tik reikia visad laikytis atokiau nuo krašto kur kaba nedideli karnizai. Tačiau reikia labai gerai įvertinti vėjo įtaką. Bendras keteros kampas vietomis smailėja iki 50°, dešiniojo šlaito statumas iki 60°. Esant puraus sniego ruožams susistabdyti tokiam šlaite praktiškai neįmanoma, o esant labai stipriam vėjui būti nupūstam galimybė ne tokia ir menka.

Pav. 44. Klasikinis alp. 2B s.k. pietvakarių keteros maršrutas į v. Tetnudi, 4858m.

Pav. 45. Užlipimas ant „pagalvės“, 4200m.

Pav. 46. Traversavimas keteroje.

07.25 (12 žygio diena)

Leistis pasirenkam sudėtingesniu keliu, takome į snieginį kuluarą, kuris išves į rytus nuo Tiubmašar perėjos. Išeinam 08:50 ryšiais su katėmis iki 35° snieginio šlaitu. Nors saulė į mūsų kuluarą tešvietė 20min., tačiau sniego paviršius jau patirpęs. Nusileidžiam iki kuluaro susiaurėjimo, kur kampas statėja iki ~45-50°. Kairėje kuluaro pusėje tėra aptrupėjusios ir supuvusios uolos, dešinėje – lygi ir stati uolų siena. Darom stotį sniege ant dviejų ledkirčių. 40m diulferis iki statmenos uolų sienutės su kriokliu siauriausioj kuluaro vietoj. Randam patikimai atrodantį uolų kablį ant kurio pakabinam 25m diulferį. Apie 10m nusileidimas ~80-100° statumo uolų sienute, dar 15m – statesnis sniego šlaitas. Virvės ištraukiamos 10:55. Statmenos uolų sienos apėjimas įmanomas ir per uolas, tačiau vis tiek reiktų kabinti turėklą, todėl laiko nesutaupyti. Apie 500m judam ~25° snieginio šlaitu, po to stambiu akmenynu iki žolės zonos. Apeinam Tiubmašar viršūnės gūbrį ir pasiekiam taką, kuriuo atėjome. 15:00 išeinam į pagrindinį kelią. 15:30 prieinam posūkį į taką, kuriuo kilome nuo Žabeši. Renkamės antrąjį kelią iki kaimo. Paeiname 10min pagrindiniu keliu ir sukame į dešinėje jo pusėje esantį lietaus vandens išgriaužtą griovį. Aiškaus tako nėra, pasikliaujame intuicija ir jau kartą šiuo takuėjusių žmonių atmintimi. Kaimą pasiekiam 18:00. Yra karšto vandens. Aukštis – 1580m.

Pav. 47. Leidimasis sniego kuluaru nuo per. Nageb (2A, 3678m).

Pav. 48. Paskutinis žmogus leisis ant rasto uolų kablo.

Pav. 49. Nusileidimas nuo per. Nageb (2A, 3678m) sniego kuluaru.

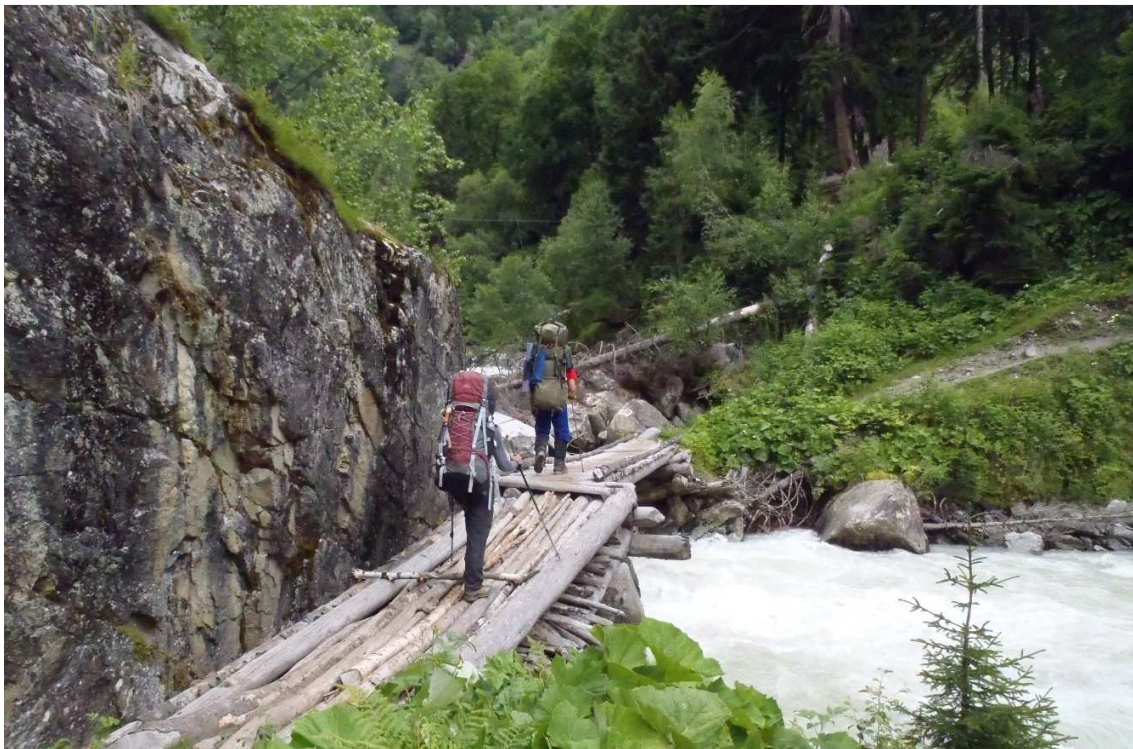

Pav. 50. Taku link Žabeši.

07.26 (13 žygio diena)

Samdytu transportu iš Žabeši kaimo pajudam 07:10. Trumpam sustojam prie parduotuvės Mestijoje. Kelias iki posūkio iš pagrindinio kelio į Mazeri kaimą asfaltuotas, po to – kalnų keliukas. Stojame pasienio punkte, pasieniečiai išduoda leidimus ir informuoja apie šiais metais atstatytą tiltą, kuris buvo nuneštas prieš kelis metus. Vairuotojas nelabai patenkintas, bet atveža iki naujojo tilto, kuris yra gerai 5km giliau slėnyje nei mes žadėjome pradėti savo kelionę pėsčiomis. Nuo tilto su virš 30kg sveriančiomis kuprinėmis pajudame 10:30. Aukštis 1665m. Perėjus į dešinę Dolra upės pusę, kurį laiką einame mašinų važiuojamu keliu, kuris pereina į gausiai vaikštomą ir gerai markiruotą taką miške, peraukštėjimo beveik nesijaučia. 11:30 persikėlę per upę tiltu prieinam pasieniečių postą. Pasų netikrina, tik paklausia, ar gavom leidimus apatiniame poste. Nuo čia takas statėja. ~40° statumo žoliniu šlaitu apeinam stačias uolų sienas, nuo kurių krenta įspūdingi kriokliai. Atviresnėje vietoje 14:00 šalia upelio stojame pietų. Pajudam 15:15. Prieiname markiruoto tako pabaigą žymintį paminklinį akmenį. Šalia jo yra vietos 2 palapinėms, 5min. taku atgal – dar 1-2. Toliau gausu kelių žyminčių turų. Gaila, kad kai kurie sukrauti nemokėsiškai kur nors pažemėj ar kokioj sunkiai matomoj vietoj. Laikomės dešinėsios ledyno pusės. Morenoje vis pametam taką (turai žymi ne vieną kelią). Iškart už pietinio Šheldos ledyno įtekėjimo dešinėje

ledyno kišenėje slepiasi Ušbinskij nakvynės. Paprasčiausiai patekti į kišenę yra iš rytų taip apeinant aukštą ir statų moreninį gūbrį, kur jis beveik nusileidžia iki ledyno morenos. Mes užlipame moreniniu šlaitu ties gūbrio viduriu, 17:30. Aikštelių itin gausu, tik dauguma - mažos. Vanduo gana toli nuo aikštelių. Tekėdamas vos pastebima srovele iš po akmenų išlindęs upeliukas už 20m vėl mįslingai dingsta, tačiau yra švarus. Rasti jį galima pagal vešlios žolės lopinėlius tarp akmenų, kišenės centre, šiaurės kryptimi nuo pagrindinių aikštelių. Kitas variantas leisti ant ledyno, kur link jo vidurio yra susiformavusi ledo upė. Koše neužpučia vėjas. Randame labai daug šiukšlių – nuo neseniai paliktų maisto produktų iki surūdijusių neaiškos paskirties metalinių detalių. Aukštis – 2793m.

Pav. 51. Už tilto per up. Dolra įsikūręs pasieniečių punktas.

Pav. 52. Kelias link Ušbos ledyno miško zona.

Pav. 53. Ušbinskij nakvynės dešiniojoje ledyno kišenėje.

07.27 (14 žygio diena) ryšys 2B^{II} [per. Ušbinskij (3A, 3863m), per. Chalaat (3B, 4100m)]

Išeinam 08:30, judam dešine ledyno morena su sniego intarpais. Prieš ledyno posūkį išeinam į ledyno centrą ant dugninės morenos, nes dešinėje kyla aukšta kišenė. Prieinam ledokryčio pradžia. Nors iš čia jis atrodo gana švarus ir apėjimas per kairę visai logiškas, vis dėlto renkamės patikrintą variantą apeiti ledokrytį iš dešinės per nunataką. Ryšiais kylam ~40-50° snieginio šlaitu su akmenynų intarpais. Pradžioje yra keletas užsnigtų plyšių. 13:30 išlipam ant nunatakų viršaus, pietaujam. Uolų iškyšulyje yra aikštelės 3-4 palapinėms su puikiu vaizdu į Ušbos viršūnes, perėją ir slėnį žemyn. Aikšteles žymi turai. Randam tekančio vandens.

Pav. 54. Ušbos ledynas, Ušbos viršūnės, Mazeri (3A) perėja nuo Ušbinskij nakvynių.

Pav. 55. Ušbos ledyno pirmojo ledokričio laipto apėjimas dešine puse per nunataką.

Pav. 56. Pakilimas ant nunatako.

Ant ledyno nusileidžiame nestaćiu nuobirynu. Kylame į dešinę ledokričio kraštą. Daug pusiau užsnigtų plyšių su abejotinos kokybės tilteliais, kurie verčia ieškoti alternatyvių kelių. Kai kur įveikinėjame iki $\sim 60^\circ$ ledo sienutes. Pradžioje laikomės dešinės pusės, tačiau nepriartėjame prie uolų, kur karts nuo karto nurieda ne pavienių akmenų griūtys. Plyšių apėjimams renkamės nusukimą link centro. Judame ryšiuose, pavojingesnėse vietose naudojame pakaitinę saugą. Išlipus iš ledokričio iki Ušbinskij perėjos dar gabalas kelio $\sim 10^\circ$ sniego lauku. Vietomis siego iki pusės blauzdų. Ant perėjos būname 16:00, aukštis – 3863m. Yra turas su jame paslėptu vakar dienos lietuvišku raštelio. Pučia stiprus vėjas ir niaukiasi dangus. Ledokrytis į Rusijos pusę atrodo sudėtingas, o dėl politinių priežasčių ir visiškai neįveikiamas. 17:00 pajudam link Ušbos pagalvės. Apeidinėjame didelius pusiau užsnigtus plyšius sniego, ledo šlaitais iki $\sim 40^\circ$. 18:00 iki galo subjurus orui statome palapines ant Ušbos plato. Aukštis – 4091m.

Pav. 57. Ušbos ledyno antrojo ledokričio laipto įveikimo maršrutas.

Pav. 58. Ušbos ledyno antrojo ledokričio laipto įveikimo maršrutas.

Pav. 59. Per. Ušbinskij 3A, 3863m., tolimesnis kelias ant Ušbos plato.

Pav. 60. Ušbos plato ne toks jau ir plokščias.

07.28 (15 žygio diena)

Visą naktį sninga, Ušbos šturmo nebus. Ryte pilnai užsnigtas ir užpustytas 1,5m gylio tualetas, palapinės užkastos iki pusės. Švenčiame Agnės gimtadienį. Beveik visą dieną sninga.

Pav. 61. Po nakties užsnigtos palapinės.

07.29 (16 žygio diena)

Ryte kelis kartus atidėjus kėlimąsi dėl nenustojančio snigimo, netikėtai ateina gero oro langas. Puikiai matosi Elbrusas, Šhelda ir kitos aplinkinės viršūnės. Visos gausiai apsnigtos. Šviečia saulė. Einame žvalgyti nusileidimo nuo Chalaat perėjos. Nuo perėjos balno nuleidžiam porą paviršinių lavinų. Pakabinam dvi virves. Šlaite iki ledo prisikasti nepavyksta. Metro gylyje statmenai šlaito randam tik šiek tiek kietesnio sniego, kuris ledsriegiams netinkamas. Tolimesnis kelias kerta $\sim 25^\circ$ snieginį šlaitą, kur už 150m išeitume iki kairės ledyno pusės uolų. Tačiau virš šio traverso visas Čatyntau viršūnės $\sim 35^\circ$ snieginis šlaitas. Ties išėjimu ant uolų nuo aukščiau esančio gūbrio suskaičiuojam kelias lavinas, kurios nušliuožia kaip tik mūsų turimu eiti keliu. Visą vakarą sninga.

Pav. 62. Ušbos plato.

Pav. 63. Chatyntau viršūnės šlaitas virš reikiamos traversuoti trajektorijos.

07.30 (17 žygio diena)

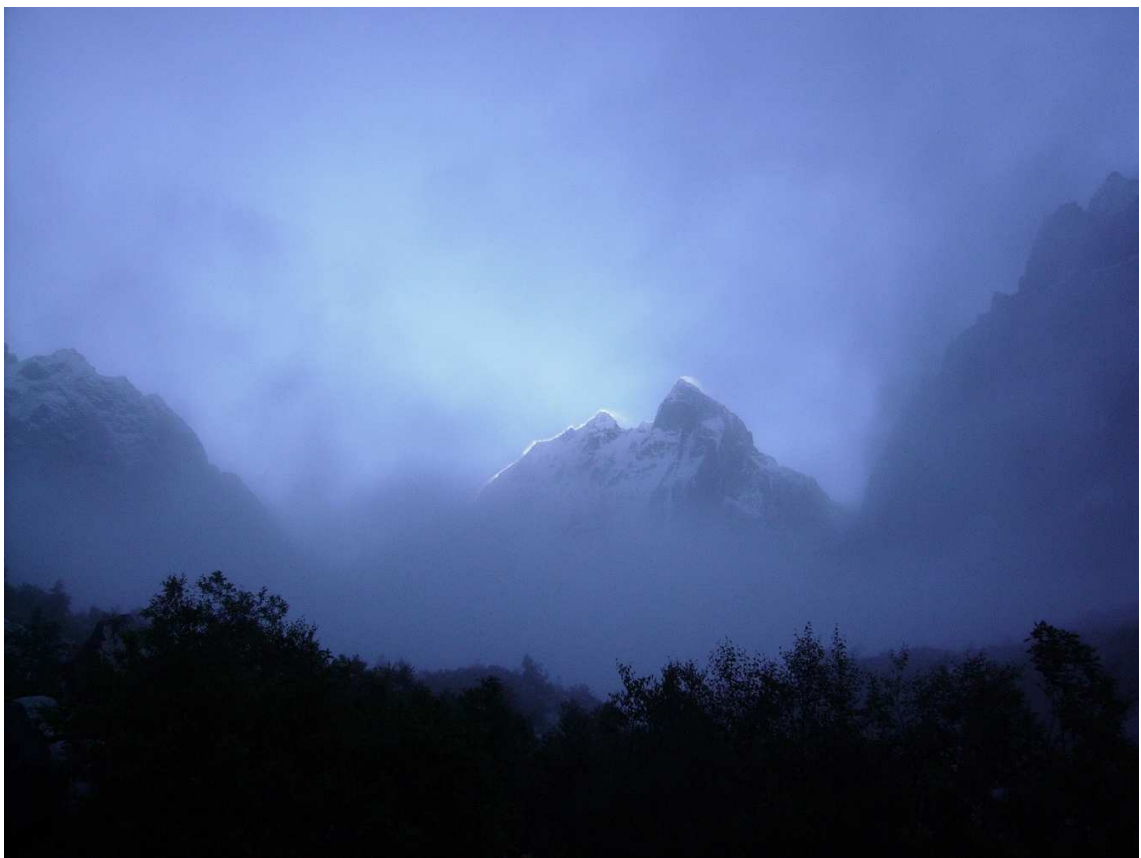
Naktį sniega jau mažiau, ryte ir toliau skendime debesyse, tačiau netikėtai vėl prapučia ir pasirodo saulė. Nuo aplinkinių šlaitų daug nuvažiavusių lavinų. Einame žvalgyti vakarinės Chalaat perėjos kuluaro. Viena virve leidžiamės į kuluarą. Kairėje kuluaro pusėje ant uolų ~20cm sniego, po apačia kietas ledas, kuluare sniego ~40cm. Atrodo nusileisti iki jo pabaigos palei uolas įmanoma, taip turint galimybę pasislėpti nuo galimų paviršinių lavinų kuluaru. Virš jo - status Ušbos pagalvės šlaitas, nuo kurio viena lavina vakar jau nuvažiavo. Kuluaras išeina į cirką, kuriame matosi šviežių lavinų pėdsakų. Reiktų pereiti apie 150m sniego lauką iki pirmo didelio plyšio, turbūt giliu sniegu. Lavinos grėstų iš visų pusių. Kita komandos dalis nukabina vakar paliktas dvi virves. Sniego dar daugiau, leidimosi trajektorijoje suskaičiuoja dar 7 lavinas. 11:00 pradėdam leisti iš kur atėję. Per dvi su puse paros iškrito apie 70cm sniego, klimpstam iki kelių. Leidžiamės iki ledokričio ~30-40° snieginiais šlaitais. Ledokrityje sniego panašiai. Pirmasis žmogus neretai įsmunka į užsnigtus plyšius. 14:30 įveikę ledokritį išlipam ant nunatako, pietūs. Leidžiamės tuo pačiu keliu. Užlipus ant ledyno pradeda šlapdriabą keičia lietus. Leidžiamės ledyno centru, kol baigiasi jo švari dalis, tada pereiname į dešinę ant morenos. 18:00 pasiekiam markiruoto tako pabaigą žymintį paminklinį akmenį, stojame nakvynei. Vandens gausu iš lietaus upelių. Aukštis – 2456m.

Pav. 64. Žvilgsnis nuo vakarinės Chalaat perėjos. Daug šviežių lavinų pėdsakų.

07.31 (18 žygio diena)

08:30 pajudam žemyn. Nors jau kartą ėjome šiuo taku, tačiau prieš krioklius neaukštuose miškeliuose pametam taką, šiek tiek paklaidžiojam ir 09:45 pradedam nusileidinėti stačiu žolės šlaitu. Baiminomės, jog po gausių kritulių takas bus išplautas ir labai slidus, tačiau truputį paslidinę sėkmingai be traumų 10:30 nusileidžiam iki pasieniečių posto. Geru miško taku 11:15 pasiekiam tiltą, nuo kurio pradėjome savo trečiąjį ratą. Aukštis – 1665m. Ukrainiečių grupę atvežęs ir jų belaukiantis vairuotojas sutinka mus nuvežti iki Mestijos. Toliau važiuojame į Zugdidi, iš ten prie jūros į Anaklia miestelį. Daug lygios vietos ant žolės po palmėmis. Su vandeniu problemų nėra. Aukštis – 1m virš jūros lygio.

Pav. 65. *Dvigalvė Ušbos viršūnė.*

5. GPS koordinatės

4 lentelė. Svarbių maršruto tarpinių taškų koordinatės.

2013.07.14				
I rato 1 diena				
Nr.	Šiaurė	Rytai	Aukštis, m	Komentaras
1	43,0493360	42,8670750	1589	Startas
2	43,0642600	42,8809070	1887	Atminimo bareljefas
3	43,0810270	42,8764870	2076	Apleistas namelis
4	43,0903890	42,8729050	2082	Nakvynė
2013.07.15				
I rato 2 diena				
Nr.	Šiaurė	Rytai	Aukštis, m	Komentaras
5	43,103947	42,870623	2270	Ežeriukas
6	43,100994	42,832902	3079	Nakvynė
2013.07.16				
I rato 3 diena				
7	43,105023	42,811369	3581	Perėja Njurmiš
8	43,120987	42,783250	2348	Nakvynė
2013.07.17				
I rato 4 diena				
Nr.	Šiaurė	Rytai	Aukštis, m	Komentaras
9	43,1574280	42,7812610	2427	Ledynas
10	43,1566610	42,7932040	2532	Krioklys
11	43,1547930	42,8067310	2650	Nakvynė
2013.07.18				
I rato 5 diena				
Nr.	Šiaurė	Rytai	Aukštis, m	Komentaras
12	43,1433960	42,8488340	3525	Nakvynė
2013.07.19				
I rato 6 diena				
Nr.	Šiaurė	Rytai	Aukštis, m	Komentaras
13	43,142295	42,849727	3546	Perėja Tot
14	43,135346	42,853685	3377	Nakvynė
2013.07.20				
I rato 7 diena				
Nr.	Šiaurė	Rytai	Aukštis, m	Komentaras
15	43,1360260	42,8557850	3361	Nusileidimas uolom
16	43,1319690	42,8568000	3101	Ledokritis
17	43,1116820	42,8655230	2341	Nakvynė

2013-07-21				
II rato 1 diena				
Nr.	Šiaurė	Rytai	Aukštis, m	Komentaras
18	43,040787	42,86257	1743	Mineralinis vanduo (šaltinis)
19	43,036595	42,868087	1937	Nakvynė
2013-07-22				
II rato 2 diena				
Nr.	Šiaurė	Rytai	Aukštis, m	Komentaras
20	43,026287	42,884145	2416	Įsukimas į pagrindinį kelią
21	43,024372	42,966217	3678	Perėja Nageb - nakvynė
22	43,024544	42,964772		Tomo statulėlė
2013-07-24				
II rato 4 diena				
Nr.	Šiaurė	Rytai	Aukštis, m	Komentaras
23	43,030424	42,993684	4863	Tetnuldi viršūnė
2013-07-25				
II rato 5 diena				
Nr.	Šiaurė	Rytai	Aukštis, m	Komentaras
24	43,027498	42,874599	2368	Takelis link Žabeši
25	43,029951	42,869876	2287	Takelio vidurys
2013-07-26				
III rato 1 diena				
Nr.	Šiaurė	Rytai	Aukštis, m	Komentaras
26	43,100953	42,595888	1665	Startas (tiltas)
27	43,120988	42,588854	1868	Tiltas
28	43,122147	42,589071	1878	Pasieniečių postas
29	43,136157	42,625735	2793	Ušbinskij nakvynės
2013-07-27				
III rato 2 diena				
Nr.	Šiaurė	Rytai	Aukštis, m	Komentaras
30	43,139751	42,664875	3863	Perėja Ušbinskij
31	43,135371	42,669594	4092	Nakvynė ant plato
2013-07-30				
III rato 5 diena				
Nr.	Šiaurė	Rytai	Aukštis, m	Komentaras
32	43,125958	42,603447	2456,03	Nakvynė

6. Maisto ataskaita

Beveik visą maistą pirkome ir pakavome Lietuvoje. Taip taupėme laiką, kad nereikėtų Gruzijoje ieškoti, kur ką rasti nusipirkti, ir paskui dar dalį dienos skirti pakavimui. Taupant svorį, mus vežusio vairuotojo iš anksto paprašėme vietoje mums nupirkti tik paprasčiausių produktų: cukraus (3,60kg), ryžių (2,40kg) ir grikių (3,36kg).

Dešros pakuotėse neradome po 240g (tiek mums reikėjo vienam kartui), o išpakuoti ir pridėti 20-40g gabaliuko nesinorėjo, nes neaišku, kaip perpakavus laikytųsi, pabijojome, kad nepradėtų pelyti, todėl pirkome dešras po 200-220g.

Dienos džiovintų vaisių, riešutų ir saldinių davinukus išdaliname į užsegamus maišelius, kiekvienam žmogui kasdien po davinuką. Tai gana ilgai trunkantis darbas, bet žygyje budėtojams buvo rytais mažiau vargo.

Taip pat pasiruošėme ir kakavą, sumaišydami ją su pieno milteliais, pasisvėrėme sriuboms daržoves ir supakavome kartu su soja ir greitų sriubų pakeliais, kad viskas būtų vienoje vietoje.

5 lentelė. Maisto kiekiai.

Produktai	1 žm/ 1 kartui	6 žm/ 1kartui	kartai per7d	visiems gr	kartai per 5d	visiems gr	kartai per 6 d	visiems gr	iš viso kartų	visas kiekis gr
Košės			14 k		11 k		13 k		38	
Grikių dribsnių	80	480	1	480	1	480	1	480	3	1440
Grikių	70	420	3	1260	1	420	4	1680	8	3360
Ryžių	80	480	2	960	2	960	1	480	5	2400
Makaronų	80	480	2	960	2	960	3	1440	7	3360
Manų	80	480	1	480	0	0	0	0	1	480
Lęšių	80	480	1	480	0	0	1	480	2	960
Dribsnių	70	420	1	420	1	420	1	420	3	1260
Žirnių	80	480	1	480	1	480	0	0	2	960
Kuskuso	80	480	1	480	1	480	1	480	3	1440
Bulvių	80	480	0	0	1	480	0	0	1	480
Miežinė	80	480	1	480	1	480	0	0	2	960
Sorų	70	420	0	0	0	0	1	420	1	420
/ košės										
Spirgai	40	240	10	2400	7	1680	10	2400	27	6480
Tunas	45	270	1	270	0	0	1	270	2	540
Dž.vaisiai	40	240	0	0	2	480	0	0	2	480
Dž. daržovės	10	60	4	240	3	180	4	240	11	660
Sviestas	15	90	1	90	2	180	0	0	3	270
Pieno milteliai	10	60	1	60	2	120	0	0	3	180
Sūris	40	240	2	480	2	480	2	480	6	1440
Cukrus	10	60	0	0	2	120	0	0	2	120

Džemas	25	150	1	150	0	0	0	0	1	150
Pietūs										
Sriuba	15	90	1	90	2	180	1	90	4	360
Soja	20	120	1	120	2	240	1	120	4	480
Dž. daržovės	10	60	1	60	2	120	1	60	4	240
Dž. grybai	2	12	1	12	2	24	1	12	4	48
Duona	40	240	6	1440	6	1440	6	1440	18	4320
Dešra	40	240	4	960	3	720	6	1440	13	3120
Lašinukai	40	240	5	1200	3	720	6	1440	14	3360
Sūris (1-2 ratui)	40	240	4	960	2	480	0	0	6	1440
Sūris (tik 3 ratui)	30	180	0	0	0	0	6	1080	6	1080
Česnakas ir svogūnas	vnt		2 ir 3	240	2 ir 3	240	2 ir 3	240	6 ir 9	720
Užkandžiai										
Saldainiai (216 vnt.)	10	60	7	420	5	300	6	360	18	1080
Dž.vaisiai ir rieš	70	420	7	2940	5	2100	6	2520	18	7560
Šokoladas	30	180	1	180	1	180	1	180	3	540
Chalva	30	180	1	180	1	180	1	180	3	540
Hematogenas	50	300	1	300	0	0	1	300	2	600
Snikers	50	300	1	300	1	300	1	300	3	900
Kozinakas	50	300	2	600	1	300	1	300	4	1200
Musli	40	240	1	240	1	240	1	240	3	720
Sausainiai, riestainiai, meduoliai ir kt.	50		7	2100	6	1800	6	1800	19	5700
Arbata	5	30	12	360	9	270	11	330	32	960
Kisieliūs	20	120	1	120	1	120	1	120	3	360
Kakava	5	30	1	30	1	30	1	30	3	90
Citrina	vnt		1	60	1	60	1	60	3	180
Energetinis	35	210	3	630	3	630	3	630	0	1890
Cukrus	20	120	11	1320	8	960	10	1200	29	3480
Medus (indukas)	vnt		1	240	1	240	1	240	3	720
Pieno milteliai	10	60	1	60	1	60	1	60	3	180

	I ratas		II ratas		III ratas		Visam žygiui
iš viso	25,33	kg	20,33	kg	24,04	kg	69,71 kg
kiekvienam po	4,22	kg	3,39	kg	4,01	kg	11,62 kg

Pagal sudarytą meniu žygyje tiksliai nesimaitinome, kokios košės tą dieną norėjome, tokią ir virėme, arba, kai kažkam norėjome sumažinti nešamą svorį, imdavome tuos produktus, kuriuos jis nešdavo.

Maisto normos nėra labai mažos. Pirmuose dvejuose ratuose apytiksliai po 600-640 g per dieną, trečiam ratui po 610-670 g per dieną. Košių įvairovė buvo gera, niekam nenusibodo. Visas maistas buvo skanus, nebent porą kartų virėjai prisvilino ar nepakankamai išvirė.

Pastabos:

- Gruzijoje pirkti ryžiai buvo sunkiai išverdantys.
- Druską ir prieskonius galima dalinti į ratus, taip bus aiškiau, kiek galima sunaudoti, o ir nešantiems lengviau. Mes viso žygio druskos kiekį nešiojomės ir paskutiniame rate pritrūkome.
- Buvo per mažai cukraus. Bet čia dar ir mūsų pačių problema, kad nemokėjome su saiku jo vartoti. Į pirmą ratą, 7-oms dienoms, prisipylėme cukraus į 1l butelį – pritrūkom. Paskutiniam 8-ių dienų ratui papildomai 1 kg nusipirkę, pasiėmėme 2l cukraus, bet irgi pritrūkome. Taigi cukrų kažkaip reikėtų suskirstyti normomis, arba griežtai kiekvienam imti tik po du šaukštelius.
- Pirkome gal šiek tiek per stambius makaronus, galima būtų smulkesnių imti, nes kai gauni keletą didelių makaronų, tai labai maža porcija atrodo.
- Nuo bulvių košės vaikinai nepavalgė, todėl siūlo valgyti pirmomis žygio dienomis, arba iš viso neimti.
- Kisielius šiame žygyje nepasiteisino, kitą kartą būtų galima pagalvoti apie jo pakeitimą į kakavą. Nes kisielius daug sveria, o pagaminti jo tiršto nepavyksta, nes norisi pagaminti daug gėrimo.
- Vytinta mėsa pradėjo truputį pelyti, bet nuplovus su druska, likusias žygio dienas laikėsi gerai. Tačiau nuo jos visiems pūtė pilvus.
- Energetinis gėrimas nepasiteisino, antram rate susitaupė, ir jo buvo net per daug. Vienam kartui arbatai užtektų 66g energetinio, arba 2l vandens į gertuves.
- Dribsnių košės žygyje yra labai gerai – ir skanu, ir greit išverda, ir rytais gerai valgosi, ir, kai išbrinksta, jų būna daug.
- Davinukų paskirstymas kiekvienam į maišelius palengvino ne tik budinčiųjų darbą, bet ir patiems buvo patogiau, kai gauni maišelį su dienos davinuku, o ne krūvelę džiovintų vaisių ir riešutų ant akmenėlio sudėtą, kai nežinai, ar juos kur pasidėti, ar gal iškart suvalgyti. Prie davinuko būdavo ir po 2 saldinius, kuriuos pirkome ne tik karameles, bet ir želinius, ar kitokius, kad būtų gana įvairūs.

- Kaip buvom iškart pasiruošę sriubas ir kakavą, gal taip pat reikėtų ir manų kruopas iš kart sumaišyti su pieno milteliais ir neštis mišinuką, o į kakavą sudėti ne tik pieno miltelius bet ir cukrų. Būtų budintiesiems patogiau.
- Džiovintų daržovių norma buvo labai gera, užteko kaip tik. Nei trūko, nei buvo per daug. Daržoves dėdavome iškart į dar šaltą vandenį ir, kol vanduo užvirdavo, jos išbrinkdavo ir spėdavo išvirti.
- Prekybos centre pirktos dešros vakuuminėse pakuotėse laikėsi puikiai. Jų neišpakavome, galbūt dėl to nė kiek nepradėjo pelyti.
- Sūris taip pat laikėsi gerai. Pirmam ratui turėjome plastikinėje pakuotėje paprastą fermentinį sūrį. Kitiems dviems ratams pirkome sūrį "Liliputas", kuris nors ir deformavosi, nusilupo vaškas nuo paviršiaus, bet nepelijo, o laikėme plastikiniuose maišeliuose.
- Grikių košių turėjome daug, bet niekas nesiskundė. Visiems patiko, neatsibodo, išvirusios košės būna daug.
- Labai gerai buvo maži riestainiukai, nes pagal paskaičiuotą maisto svorį ėmėm 2 pakelius, tai vieną pakelį suvalgydavome vakare (nes išeidavo kažkur po 5-6 riestainiukus), o kitą ryte. Geriau, kai kažkokių sausainių prie arbatos (ir apskritai maisto) gauni vizualiai daugiau, nors svoriu jo yra ne tiek ir daug.
- Dar prieš žygį buvo galima padirbėti ir viso maisto svorius išdalinti kiekvienam žmogui, taip būtų aišku, kas ką neša. Būtų galima ir paskaičiuoti, kad nuo kiekvieno tolygiai būtų nuiminėjamas maistas. Bet tuomet reikėtų laikytis valgiaraščio, o žygiuose būna visokių situacijų, kad nuo kažko reikia daugiau svorio nuimti. Arba netinkamos sąlygos, tarkim, virti sriubą pietums, o gal tiesiog niekam nesinori vienokios ar kitokos košės ar saldumynų.

Žygyje gaudavome tokį kalorijų kiekį, kaip lengvą ar vidutini darbą dirbantys žmonės. Mūsų žygį būtų galima priskirti sunkiam darbui, tačiau būdavo dienų, kai dėl prasto oro niekur neidavome ir visą dieną pragulėdavome palapinėse, tačiau maisto kiekį gaudavome tokį patį. Vidutinis per dieną gaunamų kilokalorijų kiekis būdavo apie 2526 kcal.

Dienos kalorijų poreikis pagal darbą:

Labai lengvas	1800 – 2000 kcal
Lengvas	2100 – 2400 kcal
Vidutinis	2500 – 3000 kcal
Sunkus	3100 – 3500 kcal
Labai sunkus	3600 – 4000 kcal

6 lentelė. Žygio valgiaraštis.

	1 diena 07 14 S		2 diena 07 15 PR		3 diena 07 16 A		4 diena 07 17 T		5 diena 07 18 K		6 diena 07 19 P		7 diena 07 20 Š		8 diena 07 21 S		9 diena 07 22 PR		10 diena 07 23 A	
Pusryčiai			ryžiai	80	manai	80	miežinė	80	ryžiai	80	žirniai	80	grikių	80	makaronai	80	žirniai	80	kuskusas	80
			mėsa	40	pieno milt.	10	mėsa dž. daržovės	40	mėsa	40	mėsa	40	mėsa	40	sūris	40	mėsa	40	dž.vaisiai	40
			arbata	5	sviestas	15	arbata	5	arbata	5	arbata	5	arbata	5	arbata	5	arbata	5	pieno milt.	10
			cukrus	20	arbata	5	arbata	5	cukrus	20	medus	20	cukrus	20	cukrus	20	cukrus	20	sviestas	15
					cukrus	20	cukrus	20	citrina	10							citrina	10	cukrus	30
					džemas	25													arbata	5
				145		155		155		155		145		145		145		155		180
Užkandžiai			kozinakas	50	šokoladas	30	chalva	30	musli	40	hematogenas	50	snikers	50	kozinakas	50	musli	40	kozinakas	50
			dž.vaisiai	40	dž.vaisiai	40	dž.vaisiai	40	dž.vaisiai	40	dž.vaisiai	40	dž.vaisiai	40	dž.vaisiai	40	dž.vaisiai	40	dž.vaisiai	40
			rešutai	30	rešutai	30	rešutai	30	rešutai	30	rešutai	30	rešutai	30	rešutai	30	rešutai	30	rešutai	30
			saldainiai	10	saldainiai	10	saldainiai	10	saldainiai	10	saldainiai	10	saldainiai	10	saldainiai	10	saldainiai	10	saldainiai	10
				130		110		110		120		130		130		130		120		130
Pietūs			duona	40	duona	40	duona	40	duona	40	duona	40	duona	40	duona	40	duona	40	duona	40
			dešra	40	sriuba	15	dešra	40	dešra	40	sūris	40	sūris	40	sūris	40	sriuba	15	sūris	40
			lašiniai	40	soja	20	lašiniai	40	sūris	40	dešra	40	lašiniai	40	lašiniai	40	soja	20	dešra	40
			svogūnas	10	lašiniai	40	svogūnas	10	svogūnas	10	svogūnas	10	svogūnas	10	svogūnas	10	lašiniai	40	svogūnas	10
			česnakas	5	dž. daržovės	10	česnakas	5	česnakas	5	česnakas	5	česnakas	5	česnakas	5	dž. daržovės	10	česnakas	5
			energetinis	35	dž.grybai	2			energetinis	35			energetinis	35			dž.grybai	2	energetinis	35
	I ratas			170		127		135		170		135		170	II ratas	135		127		170
Vakarienė	dribsniai	70	grikių	80	makaronai	80	lęšiai	80	kuskusas	80	grikių dribsnai	70	grikių dribsnai	70	grikių dribsniai	70	dribsniai	70	makaronai	80
	mėsa	40	sūris	40	mėsa	40	mėsa	40	mėsa	40	mėsa	40	tunas	45	mėsa	40	mėsa	40	sūris	40
	dž.darž.	10	arbata	5	dž. daržovės	10	kakava	5	arbata	5	dž. daržovės	10	arbata	5	cukrus	20	dž.daržovės	10	arbata	5
	arbata	5	cukrus	20	kisielius	20	cukrus	20	cukrus	20	arbata	5	cukrus	20	kakava	5	arbata	5	medus	20
	cukrus	20	baronkos	50	meduoliai	50	pieno milt.	10	meduoliai	50	medus	20	baronkos	50	meduoliai	50	cukrus	20	baronkos	50
	sausainiai	50			sausainiai	50			sausainiai	50							sausainiai	50		
				195		195		200		205		195		195		190		185		195
gr./dieną 1 žm.	195		640		592		605		640		605		635		595		597		675	

7 lentelė. Žygio valgiaraštis.

11 diena 07 24 T		12 diena 07 25 K		13 diena 07 26 P		14 diena 07 27 Š		15 diena 07 28 S		16 diena 07 29 PR		17 diena 07 30 A		18 diena 07 31 T		19 diena 08 01 K		20 diena 08 02 P	
makaronai	80	ryžiai	80	grikių	80	dribsniai	70	kuskusas	80	lęšiai	80	grikių dribsnai	70	grikliai	80	makaronai	80	makaronai	80
mėsa	40	dž.vaisiai	40	sūris	40	mėsa	40	mėsa	40	mėsa	40	mėsa	40	sūris	40	mėsa	40	tunu	45
dž. daržovės	10	pieno milt.	10	dž. daržovės	10	arbata	5	arbata	5	dž. daržovės	10	dž. daržovės	10	arbata	5	dž. daržovės	10	arbata	5
arbata	5	sviestas	15	arbata	5	cukrus	20	cukrus	20	arbata	5	arbata	5	cukrus	20	arbata	5	cukrus	20
medus	20	cukrus	30	cukrus	20			citrina		cukrus	20	medus	20			cukrus	20		
		arbata	5																
155		180		155		135		145		155		145		145		155		150	
šokoladas	30	chalva	30	snikers	50	kozinakas	50	hematogenas	50	chalva	30	musli	40	snikers	50	šokoladas	30		
dž.vaisiai	40	dž.vaisiai	40	dž.vaisiai	40	dž.vaisiai	40	dž.vaisiai	40	dž.vaisiai	40	dž.vaisiai	40	dž.vaisiai	40	dž.vaisiai	40		
rešutai	30	rešutai	30	rešutai	30	rešutai	30	rešutai	30	rešutai	30	rešutai	30	rešutai	30	rešutai	30		
saldainiai	10	saldainiai	10	saldainiai	10	saldainiai	10	saldainiai	10	saldainiai	10	saldainiai	10	saldainiai	10	saldainiai	10		
110		110		130		130		130		110		120		130		110			
duona	40	duona	40	duona	40	duona	40	duona	40	duona	40	duona	40	duona	40	duona	40		
sūris	40	sriuba	15	dešra	40	sūris	30	sūris	30	sūris	30	sūris	30	sriuba	15	dešra	40		
dešra	40	soja	20	lašiniai	40	dešra	40	dešra	40	lašiniai	40	lašiniai	40	soja	20	lašiniai	40		
svogūnas	10	lašiniai	40	svogūnas	10	svogūnas	10	svogūnas	10	svogūnas	10	svogūnas	10	lašiniai	40	svogūnas	10		
česnakas	5	dž. daržovės	10	česnakas	5	česnakas	5	česnakas	5	česnakas	5	česnakas	5	dž. daržovės	10	česnakas	5		
energetinis	35	dž.grybai	2	energetinis	35	lašiniai	40	lašiniai	40	dešra	40	dešra	40	dž.grybai	2	sūris	30		
						energetinis	35	energetinis	35	energetinis	35	energetinis	35			energetinis	35		
170		127		170		165		200		165		200		127		200			
bulvių	70	ryžiai	80	miežinė	80	sorai	70	ryžiai	80	grikliai	80	makaronai	80	grikliai	80	grikių dribsnai	70		
mėsa	40	mėsa	40	mėsa	40	mėsa	40	mėsa	40	mėsa	40	sūris	40	mėsa	40	mėsa	40		
pieno milt.	10	arbata	5	arbata	5	arbata	5	arbata	5	kisielius	20	arbata	5	dž. daržovės	10	arbata	5		
kisielius	20	cukrus	20	cukrus	20	cukrus	20	cukrus	20	sausainiai	50	cukrus	20	cukrus	20	cukrus	20		
sausainiai	50	meduoliai	50	baronkos	50	medus	20	meduoliai	50			baronkos	50	kakava	5	sausainiai	50		
						sausainiai	50							meduoliai	50				
190		195		195		205		195		190		195		205		185			
	625		612		650		635		670		620		660		607		650		150

8 lentelė. Apytiksliai gaunamos kilokalorijos per dieną.

	2 diena 07 15 PR		kcal 100g	kcal	3 diena 07 16 A		kcal 100g	kcal	4 diena 07 17 T		kcal 100g	kcal	11 diena 07 24 T		kcal 100g	kcal	13 diena 07 26 P		kcal 100g	kcal	15 diena 07 28 S		kcal 100g	kcal
Pusryčiai	ryžiai	80	330	264	manai	80	328	262,4	miežinė	80	353	282,4	makaronai	80	325	260	grikių	80	330	264	kuskusas	80	330	264
	mėsa	40	600	240	pieno milt.	10	428	43	mėsa	40	600	240	mėsa	40	600	240	sūris	40	600	240	mėsa	40	600	240
	arbata	5	0	0	sviestas	15	896	134	daržovės	10	25	3	dž.daržovės	10	25	2,5	daržovės	10	25	2,5	arbata	5	0	0
	cukrus	20	379	75,8	arbata	5	0	0	arbata	5	0	0	arbata	5	0	0	arbata	5	0	0	cukrus	20	379	75,8
					cukrus	20	379	75,8	cukrus	20	379	75,8	medus	20	314	63	cukrus	20	379	75,8	citrina	5	40	2
	145				155				155				155				155				150			
Užkandžiai	kozinaka s dž.vaisiai	50	490	245	šokoladas	30	520	156	chalva	30	559	167,7	šokoladas	30	520	156	snikers	50	485	242,5	hematogen as	50	416	208
		40	300	120	dž.vaisiai	40	300	120	dž.vaisiai	40	300	120	dž.vaisiai	40	300	120	dž.vaisiai	40	300	120	dž.vaisiai	40	300	120
	rešutai	30	600	180	rešutai	30	600	180	rešutai	30	600	180	rešutai	30	600	180	rešutai	30	600	180	rešutai	30	600	180
	saldainiai	10	600	60	saldainiai	10	600	60	saldainiai	10	600	60	saldainiai	10	600	60	saldainiai	10	600	60	saldainiai	10	600	60
	130				110				110				110				130				130			
Pietūs	duona	40	210	84	duona	40	210	84	duona	40	210	84	duona	40	210	84	duona	40	210	84	duona	40	210	84
	dešra	40	461	184,4	sriuba	15	17	2,55	dešra	40	461	184,4	sūris	40	298	119,2	dešra	40	461	184,4	sūris	30	298	89,4
	lašiniai	40	770	308	soja	20	322	64,4	lašiniai	40	770	308	dešra	40	461	184,4	lašiniai	40	770	308	dešra	40	461	184,4
	svogūna s	10	40	4	lašiniai	40	770	308	svogūnas	10	40	4	svogūnas	10	40	4	svogūnas	10	40	4	svogūnas	10	40	4
	česnaka s energeti nis	5	137	6,9	daržovės	10	25	2,5	česnakas	5	137	6,9	česnakas	5	137	6,9	česnakas energetini s	5	137	6,9	česnakas	5	137	6,9
		35	370	129,5	dž.grybai	2	10	0,2					energetinis	35	370	129,5		35	370	129,5	lašiniai	40	770	308
	170				127				135				170				170				200			
Vakarienė	grikių	80	335	268	makaronai	80	325	260	lęšiai	80	335	268	bulvių	70	384	268,8	miežinė	80	353	282,4	ryžiai	80	330	264
	sūris	40	298	119,2	mėsa	40	600	240	mėsa	40	600	240	mėsa	40	600	240	mėsa	40	600	240	mėsa	40	600	240
	arbata	5	0	0	dž.daržovės	10	25	2,5	kakava	5	484	24,2	pieno milt.	10	428	42,8	arbata	5	0	0	arbata	5	0	0
	cukrus	20	379	75,8	kisielius	20	300	60	cukrus	20	379	75,8	kisielius	20	366	73,2	cukrus	20	379	75,8	cukrus	20	379	75,8
	baronko s	50	430	215	meduoliai	50	372	186	pieno milt.	10	428	42,8	sausainiai	50	473	236,5	baronkos	50	430	215	meduoliai	50	372	186
	195				200				205				190				195				195			
gr./dieną 1 žm./kcal	640		2580		592		2304		605		2366		625		2471		650		2715		675		2722	

7. Medicininė ataskaita

Žygio metu vaistinė buvo sudaroma iš bendrosios vaistinės, už kurią buvo atsakingas atskiras žmogus, iš privalomos asmeninės vaistinės, kurią privalėjo turėti kiekvienas grupės narys, ir asmeninės vaistinės, kurią turėjo kiekvienas žmogus atskirai, žinodamas savo organizmo ypatumus ir poreikius. Bendrosios ir privalomos asmeninės vaistinės sąrašai su aprašymais ir kiekiais pateikti 1 lentelėje.

9 lentelė. Vaistų sąrašas.

Bendroji vaistinė			
Pavadinimas	Kiekis	Vartojimo tikslas	Vartojimo būdas
1. Tvarsliavos			
Sterilios pirštinės	2 poros	Darbai su atviromis žaizdomis	Kontaktui su krauju
Medicininė vata	1 pak.	Apvalymui, tvarsčiams	
Švirkštas, 1 ml su adata	1 vnt.	Adrenalinui leisti	
Švirkštas, 2,5 ml su adata	3 vnt.	Adrenalinui ir diklofenakui leisti	
Sterilus bintas, 10-14 cm	4 vnt.	Tvarstymui	
Nesterilus bintas, platus	1 vnt.	Aprišimui	Sterilaus binto užtvirtinimui
Pleistras, baktericidinis, didelis	5 vnt.	Žaizdų tvarkymui	
Pleistriukai maži, įvairaus dydžio	10 vnt.	Žaizdų tvarkymui	
Spiritas 96%	0,3 L	Dezinfekcijai	

2. Žaizdų, sumušimų apdorojimas			
Betadinas	30 ml	Antiseptinis tirpalas žaizdoms	Žaizdoms (nudegimams ir kt.) gydyti, žaizdų praplovimui vandeniu (į 1 L vandens 5 lašai tirpalo). Sudėtyje turi jodo .
Perskindol tepalas	100 ml	Sąnarių ir raumenų gelis	Raumenų, sąnarių skausmams, sustingusiam kaklui, patempimams, sumušimams, mėšlungiui. Vartojimas 3-4 kartai į dieną, prieš fizinę veiklą
Acic	2 g	Odos ir lūpų pūslelinės gydymas	Vartojimas kas 4 valandas
3. Nuskausminamieji, karštį mažinantys, antibiotikai			
Paracetamolis	10 tabl.	Nuo skausmo ir temperatūros	Vartojimas 3-4 tabletės per dieną
Dolmen	10 tabl.	Nuo sąnarių skausmų	Vartojimas maks. 3 tabletės per parą
Ibuprofenas 400 mg	20 tabl.	Nuo dantų, galvos, reumatininių skausmų	Vartojimas maks. 3 tabletės per dieną
Nimesil	3 pak.	Kaulų, raumenų skausmai	Priešuždegiminiai nuskausminamieji vaistai. Vartojimas maks. 2 pakeliai per dieną (ryte ir vakare po valgio)
Nošpa 40 mg	10 tabl.	Nuo pilvo skausmų	Vartojimas maks. 3 tabletės per dieną
Diklofenakas	2 ampl.	Nuskausminamieji patyrus traumą	Suleisti giliai į sėdmens raumenis. Vartojimas 1 ampulė per parą (Maks. 2 ampul/parą, 12 valandų intervalu)
Duracef	12 tabl.	Antibiotikai. Kvėpavimo takų uždegimui, odos ir minkštųjų audinių pūlinėms, šlapimo takų uždegimui, labai aukštomis temperatūroms	Vartojimas maks. 1 kapsulė per parą arba pusė kapsulės kas 12 valandų. Vartoti 10 parų.

4. Kvėpavimo sistema			
ACC	3 pak.	Nuo kosulio	Šlapiam įsisenėjusiam kosuliui. Vartojimas 2-3 kartai per dieną
Isla-moos	20 tabl.	Kosulys, pasunkėjęs kvėpavimas, gerklių skausmas	Vartojimas kas 2-3 valandos, po vartojimo 20 min. nevalgyti.
5. Širdies – kraujotakos sistema			
Nitroglicerin	10 tabl.	Stiprus spaudžiantis skausmas širdies srityje	Vartojimas 1-2 tabl. dėti po liežuviu, po suvartojimo pusvalandį nejudėti, jei po 5 min. nepagerėja, dėti dar vieną tabletę. Vartoti ne daugiau 3 tabl.
6. Alergija, uždegimai, akys, ausys			
Tavegylis	10 tabl.	Nuo alergijos	Vartojimas 1 tabl. prieš valgį, ne daugiau 6 tabl./parą. Šiek tiek migdo.
Adrenalinas	2 ampl.	Anafilaksinis šokas	Leisti į žasto ar sėdmens raumenį.
Genatmicin	15 ml	Nuo akių uždegimo	1-2 lašai, 1-4 kartai/parą
Otipax	15 ml	Nuo ausų uždegimo	4 lašai, 2-3 kartai/parą
7. Virškinamasis traktas			
Aktyvuota anglis	40 tabl.	Nuo apsinuodijimo	10 – 15 tabl. vienam kartui. Nenaudoti kitų preparatų, nes bus neveiksminga
Mezym forte	10 tabl.	Virškinimui pagerinti	Vartojimas prieš valgį 1 tabl.
Loperamidas	6 tabl.	Nuo viduriavimo	Vartojamas po išsituštinimo 2 mg, maks. 4 kartai/dieną
Cerucal	20 tabl.	Pykinant, apsinuodijus, sustojus skrandžio darbui	Vartojimas maks. 3 kartai/dieną, naudoti tik esant tuščiam vėmimui, šiek tiek migdo
Regidron	3 pak.	Atstatyti viduriuojant	1 pak. 1 L vandens. Vartojamas po

		prarastas druskas	viduriavimo
Probiotic (gerosios bakterijos)	20 tabl.	Atstatyti gerųjų bakterijų kiekį žarnyne	Vartojamas geriant antibiotikus 1-3 tabl./dieną valgio metu, užgerti skysčiais. Vartoti ne anksčiau kaip 4 valandos po antibiotikų naudojimo.
Omeprazol	10 tabl.	Pilvo raižymas, ėda rėmuo	Vartojimas 1-3 tabl./dieną, užgerti skysčiais
Soda	100 g.	Atstatyti viduriuojant prarastas druskas, gerklės skalavimui ir pan.	Sumaišyti su druska, cukrumi ir ištirpdyti vandenyje. Išgerti po stiklinę po kiekvieno viduriavimo. Sumažėjus ar nustojus viduriuoti naudoti regidroną. Skaudant gerklei sumaišyti su druska ir vandeniu bei skalauti gerklę.
8. Aukštuminė liga			
Acetazolamid (Diakarb) 250 mg	9 tabl.	Aukštuminės ligos profilaktikai	Vartojimas 1 tabl. 2 kartus/dieną, pradėti gerti prieš kilimą, poveikis 12-24 valandų bėgyje. Pasireiškus AMS simptomams dozę dvigubinti.
9. Maisto papildai			
Vitaminas C	300 dražė	Maisto papildas	Vartojimas 60-100 mg./parą
Kiekvieno žygio dalyvio privaloma asmeninė vaistinė			
Elastinis bintas	1 vnt.	Įvairiems patempimams, tvarstymui	
Maži pleistriukai	10 vnt.	Žaizdų tvarkymui	
Ruloninis pleistras	1 vnt.	Nuospaudų profilaktikai, tvarstymui	

Žygyje daugiausia sveikatos bėdų turėjome dėl Sosnovskio barščių (1 pav.) nudegimų, kurie atsirado einant per kalnų žaliuosius plotus. Vieni grupės nariai skausmingų nudegimų turėjo

daugiau, kiti mažiau, bet nuo jų kentėjo visi. Tad ir vieno žmonių gydymui reikėjo medikamentų, o kitiems nudegimai praėjo patys. Kadangi iš pradžių nesupratome, dėl ko ant mūsų kūnų atsirado niežtinčios pūslės, kurias palietus skauda (2 pav.), kaip atsaką į alerginę odos reakciją, jas pradėjome gydyti tavegilio tabletėmis. Reikia pažymėti, jog vaistai buvo duodami tik smarkiau nuo barščių nukentėjusiems grupės nariams. Gerdami tavegilį sumažinome odos niežėjimą, tinimą, nedavėme odai daugiau užsiteršti kasydami žaizdas. Bet didesnės naudos dėl to neturėjome.

66 pav. *Sosnovskio barštis.*

Po to, kai supratome, jog šių skausmingų nudegimų priežastis yra Sosnovskio barščiai, smarkiau nukentėjusios grupės narės nudegimus ryte ir vakare (kartais ir poilsio metu dieną) pradėjome valyti spiritu (spiritas skiestas su virintu vandeniu proporcijomis 1:1). Kadangi ant odos esančios pūslės sukelia skausmus jas palietus (rūbams ir pan.), prieš miegą buvo geriamas ibuprofenas. Šis gydymo būdas buvo kur kas efektyvesnis ir davė naudos. Pūslės pradėjo mažėti ir dingo. Taip pat dingo ir skausmai. Žygio pabaigoje liko tik randai. Taip pat reikia paminėti, jog prieš valant nudegimus spiritu, kito grupės nario nudegimus valėme betadinu, bet šis būdas nebuvo efektyvus.

67 pav. Sosnovskio barščio nudegimai žygio metu.

Norint išvengti šių skausmingų nudegimų, einant per žaliuosius plotus, kuriuose auga Sosnovskio barščiai, reikia saugotis, kad ant odos nepatektų šio augalo sulčių, o joms patekus – tuoj pat nuplauti vandeniu ir, jei yra galimybė, su muilu. Šio augalo sultys paprastai sukelia uždegimą apšvietus tiesioginei saulės šviesai, todėl reikia būti atsargiems **saulėtomis** dienomis ir dėvėti kūną dengiančią aprangą. Augalo sultims patekus ant odos, šios padidina odos jautrumą saulės šviesai ir sukelia nudegimus. Oda parausta, iššoka vandeningos pūslės, audiniai patinsta. Pūslėms pratrūkus, susidaro sunkiai gyjančios žaizdos. Šių nudegimų gydymui skiriami antihistamininiai preparatai (pvz. loratadinas), tad prieš ruošiantis į žygį šiame regione reikėtų įvertinti šį veiksnį.

Reikia pasidžiaugti, jog mūsų grupė didesnių traumų išvengė. Vienintelė didesnė trauma buvo Agnės nuslydimas nuo žolinio šlaito, kurio metu ji susitraumavo kelį. Traumos gydymui 3 naktis iš eilės ant kelio buvo dedamas šildomasis spirito kompresas (spiritas skiestas su virintu vandeniu proporcijomis 1:1), prieš fizinį krūvį kelis buvo tepamas perskindolio tepalu. Po kelių dienų skausmas dingo.

Beveik visa sunaudota vaistinės tvarsliaiva buvo skirta kitos grupės nariams. Nusileidus į kaimelį, Alinai bintais buvo tvirtinama langetė ant rankos, o Vladui (lipusiam kartu su mumis į Tednulto viršūnę) valomos ir tvarstomos žaizdos, atsiradusios kritimo metu delno srityje dar prieš mums susitinkant. Mūsų grupė tvarsliaivą naudojo tik Sosnovskio barščių nudegimų valymui, smulkioms nuospaudoms ir pan.

Daugiau vaistinėje esančių medikamentų ar tvarsliaivų labiau išskirti negalime. Iš bendros vaistinės komandos nariai vartojo ibuprofeną, nošpą, mezym forte tabletes, perskindolio tepalą, pleistrus smulkių žaizdų tvarstymui. Šie negalavimai ir žaizdos paprastai yra neišvengiami tokių žygių metu. Taip pat kitos grupės nariui, kartu su mumis kilusiam į Tednulto viršūnę, iš vakaro prieš kilimą sugirdėme vieną tabletę acetazolamido, nes jis nebuvo atliktęs tinkamos aklimatizacijos.

Kiekvieną dieną kiekvienas grupės narys ryte ir vakare, kaip maisto papildą, stiprinantį organizmo atsaprumą infekcijoms, gaudavo po 2 žirnelius vitamino C (per parą po 80 mg).

Kad neatsirastų nuospaudų nuo batų, iš privalomos asmeninės vaistinės profilaktiškai buvo naudojamas ruloninis pleistras. Padėjo jis ne visiems, nes kai kurie pleistrai žygio eigoje neišsilaikydavo ant užklijuotos vietos, dėl to atsirasdavo nuospaudų. Bet jos jau ankstyvoje stadijoje buvo prižiūrimos ir bėdų dėl to neturėjome. Tik prieš žygį reiktų išsirinkti tinkamą pleistrą, kuris nenuslystų nuo užklijuotos vietos. Iš mūsų šešių žmonių komandos tokį pleistrą turėjo du žmonės.

8. Finansinė ataskaita

Finansinėje ataskaitoje kainos pateiktos litais ir lariais. Lario kursas skaičiuotas pagal Lietuvos banko buhalterinį kursą 1,6174 datai 2013-07-14. Iš viso kelionė visai grupei kainavo 10768 Lt, asmeniui - 1745 Lt plus asmeninės išlaidos. Kelionės išlaidų didžiausią dalį sudarė bilietas - 1013,43 Lt arba 56,46 proc., transportas Gruzijoje - 222,66 Lt arba 12,40 proc., maistas 180,29 Lt arba 10,04 proc. ir draudimas 116,33 Lt arba 6,48 proc., kitos išlaidos 262,29 Lt arba 14,62 proc.

10 lentelė. Kelionės išlaidos 6 asmenų grupei.

Nr.	Valiuta	LTL	GEL
	Išlaidos		
1	Mėsos ir taukai spirgams	112,00	
2	Maistas	937,37	
3	Žygio maikutė	252,00	
4	Draudimas	698,00	
5	Vaistai	165,90	
6	Energetiniai	126,00	
7	Saulės kremas	97,73	
8	Papildomas bagažas	195,00	
9	Bilietas Vilnius > Tbilisis > Vilnius	6080,58	
10	Nefrasas	60,00	
11	Maistas pirktas Gruzijoje žygiui	32,35	20,00
12	SIM korta plius papildymas	38,82	24,00
13	Tbilisi > Mestia	485,22	300,00
14	Mestia > Žabežis	161,74	100,00
15	Nakvynė Žabežyje	194,09	120,00
16	Žabežis > Mazeri	194,09	120,00
17	Mazeri > Mestia	80,87	50,00
17	Arbūzas	6,47	4,00
18	Mestia > Zugdidis	194,09	120,00
19	Zugdidis > Anaklia (jūra)	64,70	40,00
20	Anaklia > Zugdidis	19,41	12,00
21	Zugdidis > Tbilisis	135,86	84,00
22	Bagazo saugojimas	38,82	24,00
Lietuvos lito ir Gruzijos lario kursas 1,6174 pagal Lietuvos banką 2013-07-14			

11 lentelė. Pagrindinės kelionės išlaidos, tenkančios 1 asmeniui.

Nr.	Išlaidos	Lt	% nuo visos sumos
1	Maistas	180,29	10,33
2	Bilietas Vilnius>Tbilisis>Vilnius	1013,43	58,08
3	Draudimas	116,33	6,67
4	Žygio maikutė	42,00	2,41
5	Energetiniai	21,00	1,2
6	Papildomas bagažas	32,50	1,86
7	Nefrasas	10,00	0,57
8	SIM korta plius papildymas	6,47	0,37
9	Transportas Gruzijoje	222,66	12,76
10	Nakvynė Žabežyje	32,35	1,85
11	Bagažo saugojimas	6,47	0,37
12	Kitos išlaidos	61,50	3,52
13	Iš viso	1745,00	100,00

- Kelionės pradžioje kiekvienas įnešė po 100 EUR į bendrą kasą, iš viso 600 EUR kasoje. Atlikus konvertavimą (Euro kursas 2,154, dolerio kursas 1,651) Gruzijoje turėjome 1292,4 larių, kurių užteko ir dar kiekvienam liko po 20 larių asmeninėms išlaidoms. Už valiutos keitimą komisinio mokesčio nėra, jokių dokumentų neprašo. Mieste kursas geresnis nei oro uoste apie 0,015.
- Už vietinio ryšio mobiliojo operatoriaus SIM kortelę sumokėjome 20 larių arba 32,35 Lt, plius 4 lariai už sąskaitos papildymą, sąskaitoje jau būna kažkiek pinigų. Kortelė pirka oro uoste. Mieste jos pigesnės.
- Cukrus (~5 kg), ryžiai (~4 kg) ir griekiai (~5 kg), kuriuos užsakėme, jog nupirktų vairuotojas Gruzijoje, sukainavo 20 larių arba 32,35 Lt. Kruopų kainos žemesnės nei Lietuvoje, griekiai ~1,7 lariai už kilogramą.
- Asmeniui nakvynė Žabežyje ant žolytės savoje palapinėje kainuoja 30 larių arba 48,52 Lt. Į kainą įskaičiuotas dušas, pietūs, vakarienė. Vakarienė ir pusryčiai būna tokie patys: lavašas, chačapuris, salotos, keptos bulvės, juoda arbata. Maisto užteko net draugui ir dar liko ☺. Jei atsisakote maitinimo, nakvynė kainuos 15 larių arba 24,26 Lt. Mums pasisekė – nusiderėjome nakvynę iki 20 larių asmeniui, į mokestį įskaičiuota vakarienė, žolės lopinėlis bei dušas. Mestijoje už 20 larių gauni tik lovą ir dušą. Už 50 larių Žabežyje gausite lovą, dušą, vakarienę, pusryčius.
- Labai pigiai suderėta už vežimą Žabežis > Mazeri – 120 larių arba 194,09 Lt. Standartinė kaina turėtų būti apie ~200 larių.

- Mazeri > Mestia kainuoja 100 larių arba 161,74 Lt. Pasisekė, jog pataikėme, kai vairiukas atvežė vieną grupę ir ruošėsi važiuoti į Mestia. Pradžioje siūlė vežti už 100 larių, nesutikus kainą nuleido iki 50 larių arba 80,87 Lt.
- Mestia > Zugdidis viešuoju transportu žmogų veža už 15-20 larių arba 24,26- 32,35 Lt.
- Zugdidis > Anaklia arba Anaklia > Zugdidis viešuoju žmogui kainuoja 2 larius arba 3,23 Lt. Zugdidis > Anaklia mūsų grupę nuvežė už 40 larių arba 64,70 Lt, nes nežinojome vietinių kainų. Atgal jau važiuojame viešuoju transportu.
- Naktinio traukinio Zugdidis > Tbilisis sėdima vieta 14 larių arba 22,64 Lt.
- Tbilisi viešojo transporto 1 bilietėlis kainuoja 0,5 tetrių.
- Arbūzo kaina už kilogramą 0,5 tetrių. Sunkiai sekėsi nusipirkti skanių ☹.
- Beveik visose parduotuvėse galima atsiskaityti banko kortele.

9. Išvados

9.1 Žygio planas

Išsikeltos plano praeiti V s.k. žygį įvykdyti nepavyko dėl meteorologinių sąlygų. Praeitas IV s.k. kalnų turizmo žygis su V s.k. kategorijos elementais. Pirmajame rate sėkmingai praėjome Njurmiš (2A*, 3603m) ir Tot (3A, 3610m) perėjas. Njurmiš perėjos kategoriją pakėlėme nuo klasifikatoriuose minimos 2A iki 2A* dėl aiškiai pasikeitusio Murkvami ledyno įveikimo sudėtingumo. Antrajame rate ant Nageb ledyno užlipome perėjų ryšiu per Tiubmašar (1A, 3391m) – per Nageb (2A, 3678m), kuris bendroje sumoje atitinka 2A kategoriją. Vienuose žemėlapiuose pažymėta Tiubmašar perėja, kituose neminima. Tai yra balnas tarp Tiubmašar viršūnės ir Adiščala upės slėnį nuo Nageb ledyno skiriančio kalnagūbrio. Nuo pastarojo į Adiščala slėnį atsišakoja keletas kalnagūbrių, kurie statmenai pagrindiniam kalnagūbriui sudaro lokalius slėniukus. Tarp jų ir yra ši perėja. Kategorija atitinka 1A sudėtingumą. Įsirengus bazinę stovyklą ant Nageb perėjos klasikiniu 2B maršrutu pietvakarių ketera sulipome į Tetnuldo (4858m) viršūnę. Nors prieš šturmą buvo abejonių dėl aklimatizacijos, įgytos pirmajame rate, tačiau niekam kalnų ligos požymiai nepasireiškė. Nuo Nageb perėjos nusileidinėjome kitu maršrutu nei kilome. Pasirinkome sudėtingesnį nusileidimą sniego kuluaru. Nors perėją įveikėme iš vienos pusės, tačiau ji yra sudėtingesnė. Netgi šiek tiek lenkdami žygio grafiką trečiajame rate turėjome pakankamai laiko persiversti per techniškai sudėtingą Chalaat (3B, 4100m) perėją bei įkopti į šiaurinę Ušbos viršūnę klasikiniu 4A sudėtingumo maršrutu. Sėkmingai per Ušbinskij perėją prisitraukus ant Ušbos plato labai suprastastėjo meteorologinės sąlygos. Per dvi su puse paros didžiąja laiko dalį snigo, ant plato „kabėjo“ debesys. Iš viso iškrito apie 70cm šviežio sniego, aplink ir mūsų planuotomis maršruto trajektorijomis dundėjo lavinos. Nors teoriškai dar turėjome laiko, tačiau net ir geru oru būtų reikėję laukti, kol sumažės lavinų pavojus. Teko priimti sprendimą leisti atgal tuo pačiu keliu. Taigi

įveikėme perėjų ryšį [per. Ušbinskij (3A, 3863m) - per. Chalaat (3B, 4100m)] iš vienos, lengvesnės, pusės. Bendrą sudėtingumą vertiname 2B kategorija. Visi dalyviai praėjo visą žygį.

Sėkmingai įvykdėme pirminį kelionės tikslą – kalnuose įkurdinome atminimo statulėlę Tomui. Ją galima rasti ant Nageb perėjos šalia pagrindinių aikštelių, nuo kurių ji gerai matoma. GPS koordinatės - Š 43.024544°, R 42.964772°.

9.2 Pastabos ir rekomendacijos

Mūsų aplankytame regione paprasčiausia planuoti III – V s.k. kalnų žygį. 1A ir 1B nėra daug, norint persiversti per pagrindinius slėnius skiriančius gūbrius perėjų sudėtingumas prasideda nuo 2A. Taip pat sunku tinkamai suplanuoti kalnų turizmo požiūriu logišką VI s.k. žygį. Regione yra tik dvi 3B perėjos, kurios veda į tą patį Ušbos plato bei penkios 3A perėjos (iš abiejų pusių Gruzijos teritorijoje), iš kurių keturias galima įveikti jų negrupuojant į ryšį tarpusavyje. Logiškas linijinis maršrutas nuo Ušbos iki Tetnuldo viršūnių slėnių arba atvirkščiai, tačiau prieš pradedant tokį žygį reikia jau būti aklimatizavusis, nes nakvynės vietos abiejuose išeities taškuose virš 4000m.

Reikia su atsarga įvertinti markiruotų takų nuo pagrindinių gyvenviečių iki ledynų įveikimo laiką. Takai nors ir markiruoti, tačiau dauguma retai vaikštomi, todėl gausu vešlios augmenijos, kurioje taką pamesti nesudėtinga, o brautis be jo užtrunka labai ilgai. Pаметus taką, rekomenduojame iš kart bandyti vėl jį rasti, o ne stengtis praeiti atkarpą be jo.

Nuo senuose žemėlapiuose vaizduojamų ledynų kontūrų situacija smarkiai pasikeitusi. Ledynai smarkiai atsitraukę, dažnai padengti morena, nebelikę anksčiau buvusių populiarių maršrutų per pagrindinį kalnagūbrį. Planuojant maršrutą reiktų pasikliauti paskutinių metų ataskaitomis ir nuotraukų albumais.

Transporto kainos vietiniams ir turistams ženkliai skiriasi. Norint sutaupyti verta rinktis maršrutinį transportą. Derantis pravartu žinoti vietines kainas.

Priedas A. Nuimti rašteliai nuo perėjų.

Группа туристов
совершила поход 30 августа
сложности 5-й и первая
Киринин 7 сентября к 16⁰⁰
в горы: ледник Серг
реставрация. Погода ясно,
состояние группы хорошее.
руководитель Црив В.

Группа туристов т/к «РОМАНТИК».
г. ОДЕССА, Украина
М/книжка № 32/12 (27-ГЦММК)
совершая поход шестой к/с, в составе 7 человек
вышла на: пер. Тот 3А, 3200
«3» август 2012 года в 10 ч. 30 м. по маршруту:
лсд. Рекзыр
Метеорологические условия: ясн. обл-тв
Состояние группы: хорошее
Группа уходит в направлении: лсд. Твидер
время выхода «3» август 2012 года 11 час. 00 мин.
Состав группы:
Руководитель: Рипа Николай Дмитриевич
Участники: Галимов Тимур Олегович
Рипа Сергей Николаевич
Измествев Андрей Анатольевич
Сафток Анна Николаевна
Волобуев Вячеслав Александрович
Рипа Дмитрий Николаевич
Воронин Константин Валерьевич
Снята записка группы: группа туристов г. Мергачев
от «31» август 1997 года руководством Школьников Н.Н.
Руководитель группы: Н. Д. Рипа (E-mail: nrpa@mail.ru)
Маршрутная книжка № 32/12 (27-ГЦММК)
Особые отметки (пожелания) погода, утомл., всего.

Пав. А-1. Raštelis nuo Njurmiš perėjos.

Пав. А-2. Raštelis nuo Tot perėjos.

Клуб "Virvė laisva!" (Верёвка свободна) г. Вильнюс, Литовская респ.
<http://www.virvelaisva.lt>
gintarasgintaras@gmail.com
+37060014747
Группа туристов в количестве 4 чел., совершая горный поход 5-6 категории сложности вышла на пер. (к туру) Ушбинский (3А)
со стороны с. Мазярис метеоусловия: ветер, солнце, облачно
Состояние группы: хорошее группа продолжает движение в направлении плотина к пер. Фисади (3Б)
Снята записка группы альпинистов из 2-х клубов 30 августа 13.08.2012 под руководством
Руководитель группы Gintaras Čepas Дата: 30.07.2013

Пав. А-3. Raštelis nuo Ušbinskij perėjos.